

GLASILO PODJETJA »HMEZAD« ŽALEC - LETO XXIX. - CENA 3 DIN - ŠTEVILKA 3

OSNOVNA ORGANIZACIJA ZVEZE KOMUNISTOV

Spoznanje o potrebi po dobro organiziranih in aktivnih osnovnih organizacijah in sam proces njihovega usposabljanja nista nov pojav v našem partijskem življenju. Tisto, kar je novo, so razmere, v katerih postaja ta proces bolj organiziran in živahnejši, drugačne pa so tudi potrebe in obveznosti, ki jih ima danes zveza komunistov.

Za razmere, v katerih se danes oživlja dejavnost in krepi avtoriteta osnovnih organizacij zveze komunistov, je bistveno to, da »prostor«, na katerem delujejo — se pravi družbena baza — postaja osrednje prizorišče delovanja in soočanja družbenih sil pri uveljavljanju, definiranju, diferenciaciji, usklajevanju in končnem uresničevanju družbenih interesov. Danes se v družbeni bazi, v

organizacijah združenega dela, v krajevnih in interesnih skupnostih porajajo in rešujejo tudi konkretni problemi delovnih ljudi kot posameznikov in njihovi splošni in skupni interesi, ki so bili prej v pristojnosti različnih družbenopolitičnih struktur, ki so o tem odločale bolj ali manj osamosvojeno od tistih, v katerih imenu so to delale. Ta okoliščina povzroča, da postaja vidnejša in

neizogibna potreba po uveljavljanju osnovnih organizacij komunistov. Prizadevanja v tej smeri postajajo objektivna družbena potreba.

V praksi že močno občutimo usmeritev, da mora vsak komunist posredovati osnovni organizaciji vse dileme, na katere naleti v podjetniški, družbeni in politični dejavnosti. Kolikor bolj to dela, toliko bolj postaja živahno idejno delo, akcijski programi pa so bolj zasnovani na poznavanju dejanskih tokov življenja. Ko pride komunist pred osnovno organizacijo z vprašanji, dilemami, predlogi o tem, za kaj in kako naj se angažira, se Zveza komunistov

sooči z dejansko podobo družbenih interesov in zavestjo o teh interesih. Takrat se začneja tisto, kar imenujemo idejno delo, ki praviloma skoraj nikoli ni samo izmenjava in usklajevanje gledišč ali razčiščevanje pojmov, marveč tudi idejni boj, čeprav tudi v najbolj nedolžni obliki (če se sploh lahko tako izrazimo). Ko se komunisti o vsem tem med seboj sporazumejejo in dogovorijo, postanejo šele v pravem smislu idejno-politično sposobni, da se na svojih delovnih mestih in v svojih samoupravnih organizacijah bojujejo za oblikovanje in uresničevanje ustrezne politike.

ZAKLJUČENA JE POLITIČNA ŠOLA I. STOPNJE

Na pobudo družbenopolitičnih organizacij HMEZADA je bil tudi to leto organiziran in izveden sa-

mostojni oddelek politične šole I. stopnje. Program šole je izdelala Delavska univerza iz Celja. Predavanja so bila v hmeljarskem domu v Sempetru v dneh od 3. do 8. februarja 1975. Predavatelji so predavali 43 ur. Predavali so znani družbenopolitični delavci iz Žalca in Celja, ki so opravili svojo nalogo vestno in skrbno.

V politično šolo I. stopnje je bilo prijavljenih 30 slušateljev. Test je pisalo 27 slušateljev. Tako lahko zaključimo, da je končalo politično šolo I. stopnje 27 slušateljev. Obisk je bil zelo zadovoljiv in so slušatelji pokazali veliko mero zanimanja.

V politični šoli so slušatelji dobili znanje iz novih družbenih odnosov, kako so ti nastajali ter smer v katero se bodo razvijali. Iz odgovorov v testih, ki so jih slušatelji samostojno pisali, lahko povzamemo, da so osnovo, ki je bila podana, dobro dojemali.

V zaključnem razgovoru, ki je bil organiziran zadnji dan politične šole 8. 2. so slušatelji izjavili, da pogrešajo praktična samoupravna znanja iz odnosov OZD, želijo pa si tudi več znanja iz dela družbenopolitičnih organizacij.

Na zaključku so bila slušateljem podeljena potrdila o opravljeni politični šoli I. stopnje.

Vsi slušatelji so izjavili, da so bili s predavanji zadovoljni in si tovrstnih oblik izobraževanja še želijo.

F. Špeglič

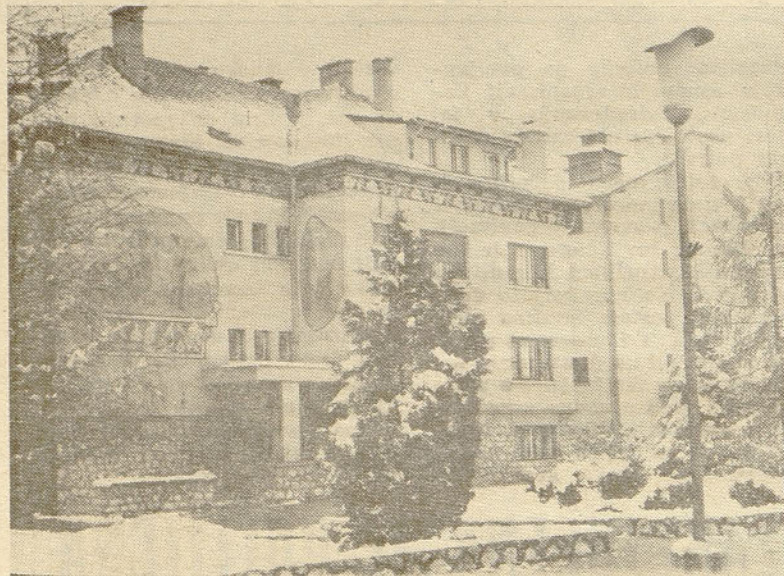
Popolno opremljen »motorist« pri žaganju zarez na deblu pri podiranju dreves

SOZD kot odtujeni centri moči

Analize povezovanja različnih delovnih organizacij v sestavljene organizacije združenega dela in druge oblike proizvodnih in poslovnih povezav pričajo, da združevanje dela v velikih gospodarskih sistemih ne poteka v skladu

SOZD bolje izrabljali neizkoriščene zmogljivosti in vpeljali novo tehnologijo v večfazne proizvodne procese, hkrati pa jo med seboj načrtno uskladili na podlagi skupnih interesov in rizika. V takšni povezavi bi tudi kaj hitro

Inštitut za hmeljarstvo v Žalcu pod zapoznelo, tanko in kratkotrajno snežno odejo.

z ustavo. Primeri sedanjega konstituiranja sestavljenih OZD vodijo praktično v ustvarjanje centrov, v administrativno odločanje in centralizem. V integracijskih procesih je čutili pritisk, da bi nastale ogromne delovne organizacije, ki naj bi z raznimi združitvami po vsej državi združevale celotno dejavnost določenega področja.

Veletrgovska podjetja ponujajo razne oblike poslovnega združevanja, v katerem bi bile tudi proizvodne organizacije TOZD. Toda dohodek ustvarja proizvajalec, trgovina pa nudi storitve in zato je le-ta lahko le faza v procesu družbene reprodukcije. Ne moremo dovoliti, da bi postala trgovina s takimi integracijami nekakšna direkcija, ki bi imela oblast nad proizvodnjo.

Marsikje so skupne službe razglasili za TOZD, neproizvodni delavci pa so dobili s tem status proizvajalcev in pravico, da krijajo dohodek in ekonomsko usodo zaposlenih v neposredni proizvodnji. Še največja ekonomska škoda pa nastaja s tem, da mnoga upravnost vodstva takšnih, na hitro roko sestavljenih organizacij združenega dela, ne znajo organizirati proizvodnje. Če bi proizvajalci vedeli, da morajo težko delati tudi zaradi slabe organizacije dela in da je visoka ter nepotrebna lastna rešila poslovanja marsikje eden od glavnih vzrokov, da ne ustvarjajo visokega dohodka, bi nedvomno veliko bolj odločno terjali samoupravno povezovanje in združevanje dela, ki naj bi te vzroke odpravilo. Pri uresničevanju nove ustave torej nikakor ne gre za fizične integracije, pač pa za nujno potrebno združevanje dela in sredstev, za smotno družbeno delitev dela. Takšna povezanost naj bi omogočala, da bi v

naša svojo pravo vlogo in mesto trgovina, hkrati pa bi končali polemike o tem, koliko je trgovina tudi proizvodnja, ali povečuje vrednost blaga za trg, koliko prispeva k skupnim rezultatom gospodarjenja itd. Samo tako bo možno preprečiti vsiljevanje vsejugoslovanskih in republiških ali celo lokalističnih tehnosistemov v smislu novih centrov odtujene gospodarske moči.

V. B.

IZ POSVETOVANJA O USTANAVLJANJU CENTRA ZA KMETIJSTVO IN PREHRAMBENO INDUSTRIJO ZA DEŽELE V RAZVOJU V ZAGREBU

KAJ SE DOGAJA V DRUGIH REPUBLIKAH

Sodelovanje naše dežele z neuvrščeni deželami in deželami v razvoju se razvija uspešno skoraj na vseh področjih. V zadnjem času je zlasti prisotno sodelovanje v proizvodnji hrane. Ta aktualnost ne obstaja le zaradi svetovne krize in hitrega skoka cen prehrabnih proizvodov, temveč tudi zaradi dejstva, da v deželah v razvoju obstajajo ogromne neizkoriščene možnosti proizvodnje hrane.

Nasproti temu imamo pri nas dovolj izkušenj in znanja v kmetijstvu in predelovalni tehnologiji, kakor tudi v organizacijsko-ekonomskih dosežkih. To potencira dejstvo, da se take izkušnje izkoristijo v mednarodni ali bilateralni pomoči deželam v razvoju.

Razen ugodne politične situacije, je tudi interes naših delovnih organizacij za tako sodelovanje. Današnje nastope z improviziranimi rešitvami, ki so mnogokrat nezdravi, moramo zamenjati z dobro organizirano dejavnostjo. Naša neorganiziranost postaja zavora zadovoljevanju vedno večjih zahtev celotnih projektov razvoja kmetijstva in predelovalne industrije v deželah v razvoju.

Ustanovitev mednarodnega centra bi omogočila izobraževanje kadrov, ki bi uspešno opravljali naloge, postavljene s posameznimi programi. Center bi združeval aktivnost strokovnjakov pri izdelavi in izvajanju kompleksnih projektov. Delovanje centra bi zajemalo tudi pospeševanje vaskih ustanov, posvetovalnih služb, kmetijsko izobraževalnih in znanstvenih ustanov v deželah v razvoju.

Poseben problem bo imel center pri združevanju udeležencev v delitvi dela iz mednarodnih pogodb v okviru združenih narodov. Zato je predvidena registracija centra pri agencijah Združenih narodov in mednarodni banki za obnovo in razvoj.

Financiranje tega centra naj bi potekalo prek članic, pričakujejo pa tudi pomoč zveznega in republiškega izvršnega sveta, ustanove za mednarodno tehnično pomoč, Zveznega komiteja za sodelovanje z deželami v razvoju, sekretariata za zunanjo trgovino in drugih.

Upajmo, da napor pripravljalnega odbora pod vodstvom prof. dr. Branka Štancela na zagrebški kmetijski fakulteti ne bodo ostali neostvarjeni, in da bo ta ideja, ki je bila na posvetovanju liederjev hrvatskega kmetijstva široko podprta, postala močan člen v verigi vedno močnejšega povezovanja združenega dela jugoslovanskega kmetijstva in predelovalne industrije ter izobraževalnih ustanov z deželami v razvoju.

D. M.

ACROS - novo ime SOZD - Združena industrija kmetijskih strojev in opreme

Kombinat Hmezd je na predlog TOZD Strojna Žalec podpisal dne 16. 8. 1974 samoupravni sporazum o združitvi delovnih organizacij v sestavljeno organizacijo združenega dela - Združena industrija kmetijskih strojev in opreme.

Podpis je bil pogojen in je bil dokončno potrjen in veljaven šele ko so vse TOZD v sestavi podjetja na zborih delovnih skupnosti potrdile predlog. DS podjetja je 28. 12. 1974 verificiral potrjena glasovanja posameznih TOZD in sklenil, da je izključna nosilka obveznosti in pravic iz tega sporazuma TOZD Strojna Žalec.

V SOZD so združene:

1. Alpe-Tour TOZD Creina Kranj - proizvodnja kmetijske mehanizacije in servis,

2. TOZD Metalna Maribor - proizvodnja kmetijske mehanizacije,

3. SIP - Strojna industrija Šempeter v Savinjski dolini,
4. Tehnostroj Ljutomer,
5. Krasmetal Sežana,
6. Hmezd Žalec - TOZD Strojna Žalec.

Glavni cilj združevanja je bil:

- zagotoviti kmetijstvu potrebne in zadostne količine kmetijskih strojev in opreme,

(Nadaljevanje na 3. strani)

Program izobraževanja kooperantov

V zimskem času so bile ali še bodo naslednje izobraževalne akcije:

- predavanje o pridelovanju krme in krmljenju goveje živine;
- tehnologija in zaščita v hmeljarstvu;
- umetno osemenjevanje svinj;
- tehnologija v reji piščancev;
- trije kuharski tečaji (2 sta končana);
- tečaj za traktoriste (še traja);
- tečaj za varjenje (bo v marcu).

Za 8. marec- dan žena vsem bralkam iskrene čestitke

Sodelavci

(Nadaljevanje z 2. strani)

— doseči specializacijo proizvodnje, delitev proizvodnje in dopolnitve proizvodnih programov,

— skupen in enoten nastop na trgu in sejnih,

— z medsebojnimi kooperacijskimi odnosi zagotoviti polno zasedenost proizvodnih kapacitet,

— medsebojno posredovanje organizacijskih, tehničnih in strokovnih spoznanj ter izkušenj.

Samoupravni sporazum še nadalje precizira cilje in način sodelovanja v SOZD.

Na zadnji seji poslovnega odbora in začasnega delavskega sveta SOZD so bili sprejeti pomembni sklepi.

a) Sprejet je bil statutarni sklep, ki določa:

— volitve delegacij v DS, ki bodo v mesecu marcu (članice volijo 3—5-člansko delegacijo),

— določa profesionalna delovna mesta za nekatere člane poslovnega odbora (ti bodo vodili posamezne strokovne ekipe).

b) Na tej seji sta bili tudi obravnavani nalogi »Racionalizacija proizvodnega programa« in »Organizacija prodaje SOZD«. Izvajalci nalog so strokovnjaki članice in Zavod za napredek gospodarstva Celje.

c) Izbrano je bilo tudi ime SOZD, in sicer:

»A G R O S« — SOZD Združena industrija kmetijskih strojev in opreme.

TOZD Strojna Žalec je organizirana v dve proizvodni enoti —

PE Servis in PE Kovinarstvo — proizvodnja kmetijske mehanizacije. Obe enoti se bosta lahko uspešno vključili in sodelovali v tej SOZD.

PE Kovinarstvo bo še v bodoče proizvodila vse stroje za hmeljarsko proizvodnjo, vzporedno pa že izdeluje stroje krompirjeve linije. Dve leti že uspešno izdeluje trosilec umetnega gnoja za individualne proizvajalce.

Da pa bi delavci Strojne Žalec bolje izkoristili 2.100 m² novih pokritih proizvodnih površin, se ta enota pripravlja na proizvodnjo varnostnih traktorskih sedežev, obračalnih dvobrazdnih plugov in malih molznih strojev — vse v kooperaciji z zunanjimi partnerji.

V programu proizvodnje pa so tudi zelo pomembne storitve, ki jih izvajamo za matično podjetje, v bodoče pa jih želimo izvajati za SOZD — Združene delovne organizacije kmetijstva, industrije, trgovine in gostinstva Celje. V tej SOZD si obeta več storitev predvsem PE Servis, ki združuje obratunske enote; mehanično delavnico, storitve z buldožerji in prodajo rezervnih delov ter osebnih avtomobilov Volkswagen.

Kolektiv TOZD Strojne Žalec je izkoristil zakonske možnosti vključevanja v obe sestavljeni organizaciji združenega dela, z željo, da čim širše sodeluje v slovenskem oziroma jugoslovanskem prostoru s proizvodnjo kmetijskih strojev in servisnimi storitvami na področju kmetijstva.

Žužej Franc

Za lene delavce denarne kazni?

Delamo ali lenarimo, pri tem pa marsikdo sploh opazil ni, da smo iz časnikov in tudi iz sestankarskega jezika izbrisali dve besedi. Zlepa ne slišimo več besede lenoba, len, temveč povemo isto z drugimi besedami. Zdaj govorimo in pišemo le še o nedelu, nedelovnem človeku ali celo nedelavcu.

Pa vendar vsi vemo, da imamo opravka s pridnimi in lenimi delavci. Dokaz za to so tudi zadnje razprave, ki so se začele v republiki Srbiji. Pred enim letom so sprejeli zakon o pravicah delavca v združenem delu, ki v 92. členu pravi, da po kršitvi delovne discipline sledi opomin, javni opomin, premestitev na drugo delovno mesto, ali pa celo izključitev iz delovne organizacije. V tem členu pa tudi piše, da se lahko delavci s samoupravnim sporazumom odločijo o uvedbi denarnih kazni. Za hujše kršitve delovne discipline lahko kaznujejo delavca z denarno kaznijo, ki pa ne sme biti večja od desetih odstotkov njegovega mesečnega osebnega dohodka, za lažje kršitve pa je predvidena kazen tri odstotke od osebnega dohodka.

Denarne kazni: da ali ne?

Če gmotno spodbujamo delavca za dobro delo, zakaj ga potem ne bi smeli tudi kaznovati, pravijo nekateri. Ustava daje delovnim organizacijam velika pooblastila in če z internimi akti uvedejo denarne kazni, je to njihova pravica.

Drugi, ki se prav tako navdušujejo za denarne kazni, pravijo, da je slabe delavce treba kaznovati, kajti ta kazen je zadoščenje za dobrega delavca. Delavca je treba udariti po žepu, kajti tam je najbolj občutljiv. Da smo si na jasnem: ne gre le za delavca v proizvodnji, temveč tudi v administraciji. Tudi tam naj bi peke kazni za slabo delo ali lenobo.

Nasprotna stran pa ima v rokah drugačne argumente: če delavec ne izpolni norme, dobi manjši osebni dohodek, torej je s tem že kaznovan. Zda naj bi še posebej plačal denarno kazen? Nihče ne more biti kaznovan za eno in isto stvar dvakrat. Seveda je nekaj drugega, če nekdo namerno lenari.

Nekateri pa spet: storiti moramo vse, da bi izboljšali rezultate dela. Torej so možne tudi denarne kazni.

Velike delovne organizacije se zavzemajo, da je nujno treba uvesti denarne kazni, kajti te marljivim delavcem gotovo ne bodo škodovala, proti lenim, ki ne izpolnjujejo delovnih obveznosti, pa nihče ne more ukrepati drugače. Pri tem pa pravijo, da so najbolj učinkovite nizke denarne kazni.

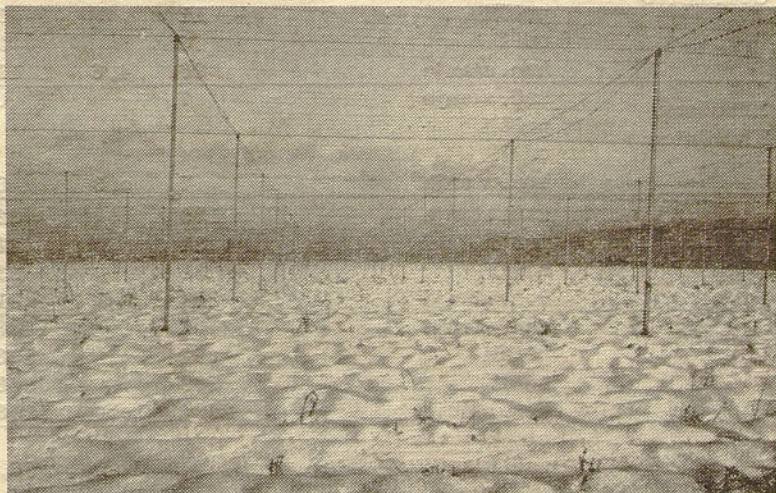
Zaradi denarnih kazni gotovo nihče ne bo postal čez noč dober delavec, nekaj pa bo s tem vdale narejenega. Za lene delavce za zdaj plačujejo le marljivi.

ZOPET SREČA V NESREČI

Zaradi malomarnega in nevestnega odnosa do dela je nekdo od kurjačev parnega kotla v neki naši TOZD pred nedavnim povzročil ogromno materialno škodo.

Med obratovanjem je v parnem kotlu pošla voda. Manjkajočo vodo bi moral kurjač pravočasno nadomestiti z dolitjem nove vode. Ker to iz neugotovljenih razlogov ni bilo storjeno, se je stena 16 mm debele jeklene plamenice deformirala. Deformacija je nastala nad plamenom v dolžini 100 cm s premerom 38 cm in s povisom do 19 cm.

Zaradi te okvare bo glavni kotel neuporaben skoraj 3 mesece. Stroški za popravilo bodo precejšnji, da o vrednosti redukcije v proizvodnji ne govorimo. Kljub vsemu pa je v nesreči botrovala sreča. Zaradi te deformacije bi lahko prišlo do eksplozije, ki bi povzročila ogromno škodo, da o možnih žrtvah ne govorimo.

Končno je našla svoj zaslužen mir pod snežno odejo tudi hmeljska bilka.

V ZNANJU JE MOČ

22. 2. 1975 je bilo tekmovanje »Kaj veš o kmetijstvu«. Udeležilo se ga je 9 ekip. Tekmovanje je bilo v osnovni šoli v Podčetrtku.

Zmagala je ekipa mladih zadružnikov iz Slovenj Gradca. Ekipa Šmarja je bila druga. Mladi zadružniki iz Žalca so imeli štiri ekipe, ki so se uvrstile na naslednja mesta: tretje, četrto, peto in osmo.

Tekmovanje si je ogledalo nad 100 kooperantov s šmarskega področja.

Pregled stanja in gibanja števila redno zaposlenih delavcev pri HMEZADU v letu 1974

TOZD	O p i s	Skupaj		Spol			S trokovno znanje - A 1						
		število	%	moški	ženski	NK	PK	IKV	KV	VK	SSI	VISI	VSI
Kmet. Žalec	zač. stanje	456		218	238	27	132	195	40	17	19	11	15
	prišli	62		39	23	20	20	9	1	2	2	2	6
	odšli	55		33	22	15	18	8	4		2	1	7
	kon. stanje	463	22,1	224	239	32	134	196	37	19	19	12	14
Kmet. Šmarje	zač. stanje	142		106	36	9	42	25	23	12	22	7	2
	prišli	17		15	2	4	1		4	4	1	2	1
	odšli	13		10	3	2	1		3	2	4	1	
	kon. stanje	146	7,0	111	35	11	42	25	24	14	19	8	3
Kmet. Radlje	zač. stanje	49		27	22	2	26	8	7	4		1	1
	prišli	4		2	2	2			1		1		
	odšli	3		1	2	1	1	1					
	kon. stanje	50	2,4	28	22	3	25	7	8	4	1	1	1
Sad. Mirošan	zač. stanje	24		15	9		5	13	3		2		1
	prišli	6		4	2	1	3		1		1		
	odšli	5		3	2		3		2				
	kon. stanje	25	1,2	16	9	1	5	13	2		3		1
Vrtnarstvo	zač. stanje	90		22	68		36	6	36	6	3	2	1
	prišli	5		2	3	1	1	1	2				
	odšli	7			7		3	1	3				
	kon. stanje	88	4,2	24	64	1	34	6	35	6	3	2	1
Kooperacija	zač. stanje	140		87	53	5	10	25	36	2	43	9	10
	prišli	13		9	4	2	1		4		4		2
	odšli	15		11	4	1		1	5		2	2	4
	kon. stanje	138	6,6	85	53	6	11	24	3	2	45	7	8
Mesnine	zač. stanje	453		269	184	71	118	48	130	59	14	8	5
	prišli	102		78	24	47	3	5	42	4			1
	odšli	105		79	26	39	21	2	30	6	4	2	1
	kon. stanje	450	21,5	248	182	79	100	51	142	57	10	6	5
Mlekarna	zač. stanje	115		66	49		55	13	36	4	4	2	1
	prišli	26		17	9	7	8	2	6	1	1		1
	odšli	12		8	4	1	9		2				
	kon. stanje	129	6,2	75	54	6	54	15	40	5	5	2	2
Hmezad export-import	zač. stanje	60		34	26		4	25	10	17		3	1
	prišli	20		9	11				2	5	6	5	2
	odšli	7		3	4			2	2	3			
	kon. stanje	73	3,5	40	33		4	23	10	19	6	8	3
Vital	zač. stanje	151		89	62	50	18	24	31	17	1	4	6
	prišli	22		11	11	4	3	2	6	2	1	1	3
	odšli	173		100	73	53	21	26	37	19	2	5	9
	kon. stanje												
Mešalnica	zač. stanje	26		21	5		8	10	4		2		2
	prišli	5		4	1		2	1	1		1		
	odšli	4		4			2	1	1				
	kon. stanje	27	1,3	21	6		8	10	4		3		2
Strojna	zač. stanje	109		105	4	3	7	20	59	11	7	1	1
	prišli	35		34	1	5	2	3	23	1		1	
	odšli	22		22		1	1	2	16	1	1		
	kon. stanje	122	5,8	117	5	7	8	21	66	11	6	2	1
Gradbeništvo	zač. stanje	87		79	8	10	35	16	15	5	5	1	
	prišli	63		61	2	32	15	7	7		2		
	odšli	49		49		26	12	6	5				
	kon. stanje	101	4,8	91	10	16	38	17	17	5	7	1	
Gostinstvo	zač. stanje	93		12	81	8	40	12	29	1	3		
	prišli	11		1	10	4	2		5				
	odšli	8		2	6		2		6				
	kon. stanje	96	4,6	11	85	12	40	12	28	1	3		
Združena Hladilnica	zač. stanje	7		6	1			2	2		2		1
	prišli												
	odšli												
	kon. stanje	7	0,3	6	1			2	2		2		1
Skupne službe (SS, KOC, HS)	zač. stanje	179		82	97		24	26	35	7	53	14	20
	prišli	31		22	9		1	2	11	7	4	2	4
	odšli	31		23	8		2	1	13	1	5	1	7
	kon. stanje	179	8,5	81	98		23	25	33	13	52	15	17
Hmezad Žalec	zač. stanje	2181		1238	943	185	560	468	496	162	180	63	67
	prišli	422		308	114	129	62	32	116	26	24	13	20
	odšli	509		348	161	140	96	52	129	32	20	12	28
	kon. stanje	2094	100	1198	896	174	526	448	483	156	184	64	59
struktura v %													
	zač. stanje	100		56,8	43,2	8,5	25,7	21,4	22,7	7,4	8,3	2,9	3,1
	kon. stanje	100		57,2	42,8	8,3	25,1	21,4	23,1	7,4	8,8	3,1	2,8

V podjetju je bilo še 134 učencev v gospodarstvu in 2438 sezonskih delavcev oz. delavcev za določen čas.

STROKOVNI NASVETI in POGOVORI

KAKO UPORABLJAMO HERBICIDE

Zanimanje za herbicide je vedno večje tudi pri privatnih proizvajalcih. Vsako leto jih uporablja več kmetovalcev in vsako leto več posevkov plevemo s herbicidi. Razumljivo je, da pride pri relativno hitrem širjenju herbicidov v praksi do mnogih napak, med katerimi imajo nekatere zelo neželjene in včasih zelo drage posledice. Kolikokrat se proizvajalci pritožujejo, da sredstvo ni delovalo. Še veliko huje pa je, če s herbicidi uničijo pridelek ali celo nasad pri sebi ali sosedu. Ker vedno več sprašujejo kako in katera herbicide naj uporabljajo, bomo napisali nekaj splošnih navodil o uporabi herbicidov.

Najprej razčistimo nekaj pojmov o plevelih v zvezi z navodili za uporabo herbicidov.

Pleveli so nezaželeni spremljevalci gojenih rastlin, ki jim jemljejo vodo, hrano, prostor in svetlobo. Poznamo jih nekaj sto vrst, le nekaj deset pa jih je pri nas razširjenih. Nevarni pa so tisti, ki se hitro razvijajo in tvorijo veliko

zelene mase. Velika večina plevelov, s katerimi se v praksi srečujemo, spada med cvetnice, in sicer kritosemenke, katere delimo v eno in dvo kaličnice, z mnogimi družinami. Pleveli lahko zaradi lažjega pregleda delimo tudi po načinu razmnoževanja, času kaljenja, vrsti tleh na katerih uspevajo in združbah z gojenimi rastlinami. V priporočilih, kako uporabljati herbicide pa se največkrat srečujemo z naslednjimi pojmi.

- semenski (enoletni pleveli),
- koreninski (trajnice) pleveli,
- širokolistni pleveli,
- ozkolistni (predvsem travnati) pleveli.

Pod **semenskimi** pleveli razumemo enoletne in nekatere dvoletne rastline, širokolistne ali travnate, ki se razmnožujejo samo s semenom. Kalijo bodisi jeseni ali spomladi (smolenec, mak), spomladi (repica, orgščica) ali poleti (rogovilek, metlika, muhič).

Semenske pleveli lahko uničimo z vsemi vrstami herbicidov: talnimi, kontaktnimi in hormonskimi. Vedeti pa moramo, da praviloma lahko uničimo semenske pleveli s talnimi in navadno tudi s kontaktnimi herbicidi le v prvih razvojnih stadijih, ko je plevel razvil največ štiri prave liste. Uspeh pri kasnejši uporabi herbicidov je veliko slabši, ali pa ga sploh ni. S hormonskimi pripravki lahko tretiramo pleveli tudi kasneje, ko že cveto.

Koreninski ali pereni pleveli (trajnice) so tisti, katerih razvoj traja več let in ki se lahko razmnožujejo tudi na vegetativen način s pomočjo podzemnih stebel (korenike, izrastki, čebulice, gomolji). Širokolistne trajnice navadno najučinkoviteje uničujemo s hormonskimi pripravki, ali pa z drugimi sistemskimi talnimi in listnimi herbicidi. S talnimi herbicidi uničujemo tudi travnate trajnice. Z dotikalnimi herbicidi pri večletnih rastlinah ne bomo dosti opravili. Uničimo lahko

nadzemne zelene dele, plevel pa bo iz korenike na novo odgnal.

Širokolistni pleveli so dvokaličnice (dva klična lista) katerih glavna karakteristika je, da imajo širokomrežasto žilnate liste. Večina širokolistnic je zelo občutljiva za večje odmerke rastnih snovi in jih zato uspešno uničujemo s hormonskimi pripravki.

Ozkolistnice, ki spadajo med enokaličnice (en klični list) in med katere štejemo predvsem trave, imajo ozko vzporedno žilnate liste in so za normalne odmerke hormonskih pripravkov v nekaterih razvojnih stadijih neobčutljive. Zato semenske travnate pleveli uničujemo predvsem s talnimi herbicidi v prvih razvojnih stadijih, ali pa z nekaterimi kontaktnimi pripravki. Večletni travnati pleveli z močnimi podzemnimi stebli spadajo med najnevarnejše pleveli in so tudi za herbicide najbolj odporni (divji sirek, pesjak).

Res je, da posamezne skupine plevelov včasih podobno reagirajo na določen herbicid, vendar se na to pri izbiri sredstva ne moremo zanesiti, ampak moramo vedeti za vsak pripravek, če deluje na tiste pleveli, ki jih prvenstveno želimo zatreti. Tako npr. spada mrtva kopriva, smolenec med širokolistne pleveli, vendar ju z navadnimi deherbanti (na osnovi 2,4 D in MCPA) ne moremo zatreti. Razen tega moramo vedeti za vsak herbicid, v katerem razvojnem stadiju ima najboljše delovanje na plevel.

O herbicidih pa bi se na kratko pogovorili naslednje.

Herbicidi so kemična sredstva, ki uničujejo rastline, ali zavirajo njihov razvoj. Sestavljeni so iz aktivne substance in različnih dodatkov, ki nam omogočajo enakomerno razdelitev aktivne snovi. S herbicidi navadno škropimo, v zadnjem času pa je v prodaji tudi nekaj herbicidov v obliki granul ali mikrogranul, ki jih trosimo. Granule vsebujejo nizek odstotek aktivne substance, tako da potrebujemo za hektar od 80 do 150 izjemoma 200 kg/ha. Mikrogranule pa imajo večji odstotek aktivne substance in potrebujemo za hektar 6–12 kg. Seveda moramo imeti za trošenje tako malih količin ustrezne stroje.

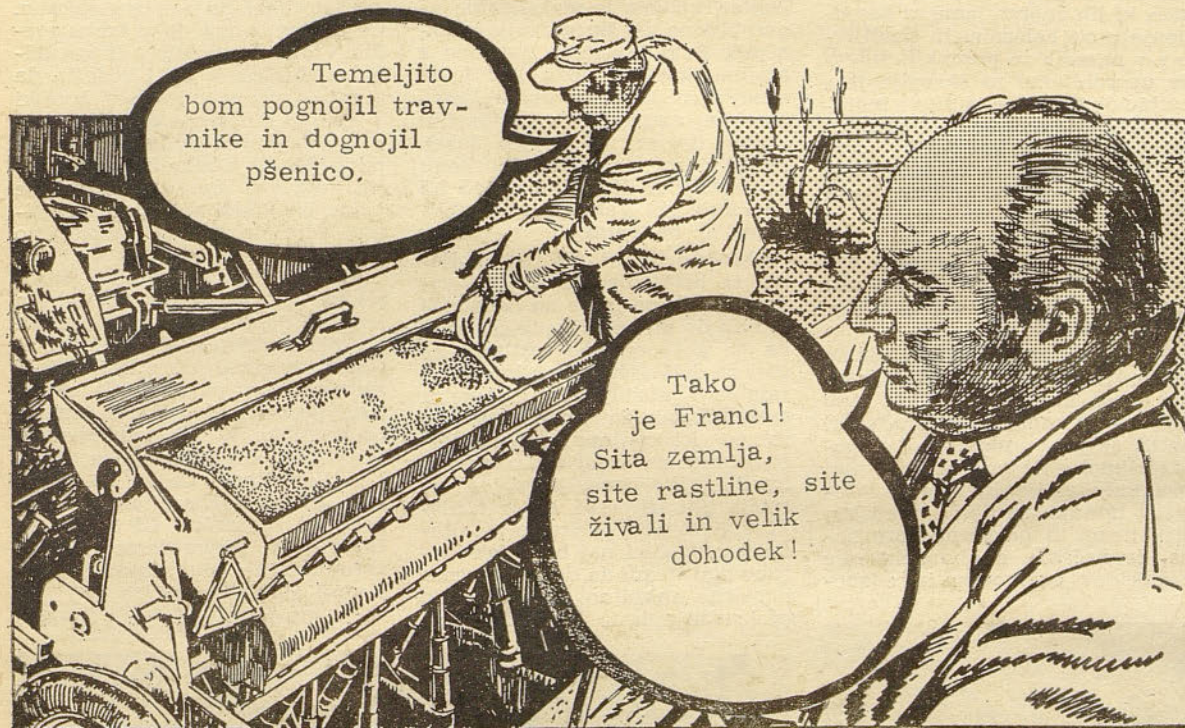
Herbicidi delujejo na rastline različno. Nekatere jedke snovi jemljejo celicam vodo in jih osuše, drugi hormonski pripravki pospešujejo življenjske funkcije in jih izčrpajo. Nekateri herbicidi zavirajo fotosintezo, drugi kalenje, presnovo, nekateri rast in delitev celice. Herbicidi lahko delujejo hitro, tako da vidimo učinek že po nekaj urah, lahko pa tudi počasi, tako da se rastline posuše šele po nekaj tednih.

Ne čisto točna vendar za praktika najprimernejša delitev herbicidov glede na način delovanja je naslednja:

F. B.

(Nadaljevanje na 6. strani)

PRIPRAVIMO SE NA DOGNOJEVANJE PŠENICE IN GNOJENJE TRAVNIKOV Z MINERALNIMI GNOJILI

Če pšenico v jeseni nismo gnojili z mineralnimi gnojili, bomo škodo delno popravili, če bomo sedaj gnojili s 300–400 kg NPK 13:10:12 ali 12:12:12.

Če smo gnojili jeseni z manjšimi količinami NPK (300–500 kg na hektar), bomo sedaj dognojili z 200–250 kg NPK 17:8:9.

Če pa smo v jeseni obilno gnojili z NPK kompleksnimi gnojili,

pa uporabimo sedaj 100–150 kg KAN ali 50–70 kg UREE.

Važno opravilo za kmetovalca je gnojenje travnikov. Travnike gnojimo po številu košenj, ki jih želimo imeti. Za tri in več kosno rabo se priporoča: pred košnjo 400–600 kg NPK 11:11:16 ali 12:12:12 ali 13:10:12, po vsaki košnji še 200 kg NPK 17:8:9.

Za pašno — kosno rabo gnoji-

mo: zgodaj spomladi: 300–400 kg NPK 12:12:12 ali 13:10:12, po vsaki paši ali košnji pa še 200 kg NPK 17:8:9.

Redno in pravilno gnojenje je garancija visokih, stalnih in kvalitativnih pridelkov.

Geslo sodobnega kmeta je: sita zemlja, site rastline, site živali in velik dohodek.

KAKO UPORABLJAMO HERBICIDE

(Nadaljevanje s 5. strani)

- dotikalni ali kontaktni herbicidi,
- translokacijski, sistemski (hormonski) herbicidi,
- talni herbicidi.

Dotikalni ali kontaktni herbicidi so navadno jedke snovi, ki uničijo zelene dele rastline. Učinek dotikalnih herbicidov se navadno pozna že po nekaj urah, rastline pa se posuše po nekaj dneh. Od kontaktnih herbicidov se pri nas uporabljajo naslednji: aretit, betanal, žveplenokisli amonijak, reglon in gramoxon. Reglon in gramoxon pravzaprav nista tipična dotikalna herbicida, ampak je njihovo delovanje do neke mere tudi sistemsko. Vendar pa delujeta samo na zelene dele rastline, ne na korenino in se zato trajnice pozneje obrastejo. Prav zato in pa ker ne kažeta nikakega rezidualnega delovanja jih štejemo med kontaktne herbicide.

Dotikalni herbicidi uničujejo predvsem semenske plevel v prvih razvojnih stadijih. Če hočemo doseči dober uspeh, moramo plevel dobro omočiti, sicer je poškodovana površina premajhna in rastline se lahko obrastejo. Seveda pa imamo tudi tukaj izjeme. Betanal, s katerim škropimo proti semenskim širokolistnim plevelom v krmni ali sladkorni pesi, moramo škropiti z majhno količino vode, največ 300 l/ha, če hočemo dobro zatreti plevel. Prednost kontaktnih herbicidov je v tem, da ne kažejo rezidualnega delovanja in da lahko nekaj dni po uporabi že na tretirano površino sejemo. Tako npr. je aretit posebno primeren za tista žita, v katera nameravamo sejati korenje, ali detelje. Uporabljamo ga kasno v jeseni ali zgodaj spomladi, ko so pleveli še majhni in jih listje pšenice še ne pokriva.

Tudi če škropimo z reglonom ali gramoxonom, je uspeh boljši, če so rastline temeljito omočene. Da to dosežemo tudi z majhno količino vode, kar je poceni, škropimo v času ko je plevel moker od rose ali dežja.

Hormonski herbicidi ali bolje herbicidi na bazi rastnih snovi delujejo na rastlino predvsem preko listja in zelo malo preko korenin. Te snovi pospešujejo rast in razvoj rastlin v toliki meri, da se izrabijo rezervne snovi, kar rastlino izčrpa in uniči. Na poskropljeni rastlini se pokažejo razne deformacije kmalu po tretiranju, po nekaj dneh pa se posu-

še. Hormonski herbicidi so si prvi utrli pot v široko uporabo. Uporabljamo jih predvsem v žitih, na travnikih, livadah, pašnikih pa tudi v nasadih, največkrat kombinirano z ostalimi herbicidi. Pri nas so najbolj razširjeni pripravki na osnovi 2,4 D (deherban A, monosan, korovicij), MCPA (deherban M, krasan) ali mešanica obeh (deherban forte, neosan) ali pa herbicidi na osnovi mecoprop MCPP (deherban fluid, U 46 fluid, ali kombinirani dikofluid MP).

Pri tretiranju s hormonskimi pripravki moramo paziti, da pride dovolj aktivne substance na plevel, ni pa važno s kolikšno količino vode. Zelo moramo paziti, da ne pršimo s predrobnimi kapljicami, ker jih lahko tudi rahle sapice odneso z delovišča na sosedne ali celo oddaljene nasade, oziroma posevke in tako naredimo sosedu škodo. Hormonske pripravke uporabljamo le v popolnoma mirnem vremenu. Za dobro delovanje pa potrebujemo tudi toplo (nad 15° Celzija) in suho vreme, ker potrebujejo sredstva nekaj ur, da pridejo skozi list v korenino. Hormonski pripravki uničujejo večino širokolistnih plevelov pa tudi nekaj ozkolistnic (šaš, jesenski podlessek). So najcenejši in navadno najučinkovitejši herbicidi za uničevanje širokolistnih plevelov z globokimi koreninami: osat, slak, ščavje, lapuh, volovski jezik itd.).

Pri nobeni drugi vrsti herbicidov ni tako važno, da škropilnico po uporabi temeljito operemo in to ne samo sod, temveč tudi tlačilko in cevi. Prav je, da škropilnice, ki jih uporabljamo za škropljenje proti boleznim in škodljivcem v nasadih in posevkih, nikoli ne uporabljamo za škropljenje s herbicidi. Če pa se temu ne moremo izogniti, moramo škropilnico takoj po uporabi herbicidov oprati s sodo in če se le da, tudi z aktivnim ogljem. Pri pripravljanju škropiva moramo skrbeti tudi za to, da z njim ne močimo tal v bližini drevja in gojenih rastlin, ker kot smo že omenili, hormonski pripravki delujejo lahko tudi skozi korenine.

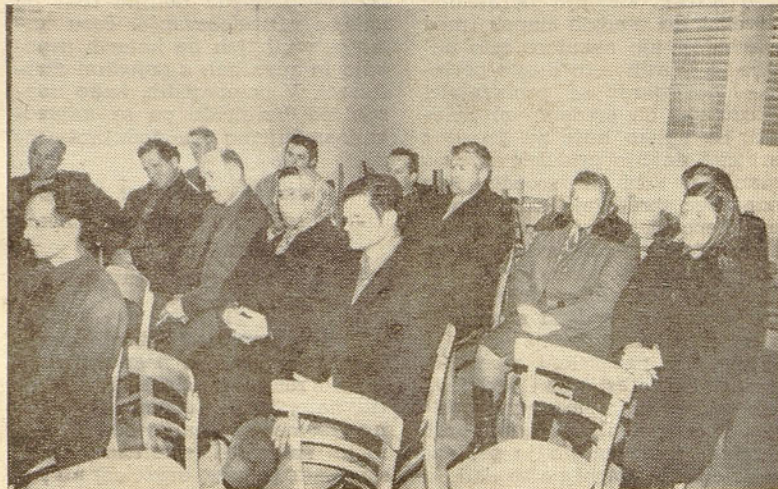
Pri talnih herbicidih — večina talnih herbicidov pa ne deluje samo skozi korenine, temveč tudi listje — moramo paziti predvsem na to, da jih v predpisan dozi porazdelimo enakomerno po vsej površini. Zemlja, kjer bomo škropili s talnimi herbicidi, mora biti strukturna in primerno poravnana, če hočemo, da bo delovanje herbicidov učinkovito in enako-

merno. S talnimi herbicidi poskropljeno zemljišče ne smemo orati, ali rastline obsipati toliko časa, dokler herbicid deluje ker ga sicer spravimo v plast, kjer ni semenskih plevelov ali celo v plast, kjer lahko poškodujemo gojeno drevje ali grmovje.

Količina vode pri škropljenju s talnimi herbicidi navadno ni odločilnega pomena. Važno je le, da smo sredstvo enakomerno porazdelili. Pri mnogih talnih herbicidih je važna vlažnost tal, ven-

herbicide mora imeti brezhiben zapiralec za hitro in brezhibno zapiranje tekočine. Če hočemo, da bo škropivo enakomerno porazdeljeno, moramo škropiti z enakomerno hitrostjo, paziti na to, da se škropilni oblaki med seboj ne prekrivajo ampak le dotikajo in če se ustavimo, takoj zaprimo brozgo. Paziti moramo tudi, da hkrati z njivo ne škropimo tudi ozar.

V velikih nasadih in njivah uporabljamo traktorske priključke za škropljenje s herbicidi. Za manjše njive in nasade pa so zelo uporabne nahrbtnne škropilnice za herbicide, čeprav se nam zdi na prvi pogled, da je škropilnica

Zimsko izobraževanje kooperantov se bliža koncu. Na sliki: hmeljarji ZE Trnava poslušajo v Gomilskem inž. Milana Dolinarja, ki je govoril o novih sortah hmelja, o njih vzgoji in obdelovanju

dar na vlago v tleh ne moremo vplivati s 1000 ali 2000 l vode na hektar, kolikor je maksimalno uporabljamo pri škropljenju s herbicidi. Zato škropimo navadno z majhno količino vode, ker je to cenejše in lažje in uporabljamo posebne razpršilce z metlastim lazom (teejet in polyjet šobe). Škropimo z majhnim pritiskom: pri nahrbtnnih škropilnicah od 0,5 do 1 atm, pri traktorskih škropilnicah pa do 3 atm.

Škropilnice, ki jih uporabljamo za herbicide morajo biti vodotesne, da ne pride na nekaterih mestih do prevelikih odmerkov in da ne poškodujemo rastlinja na poti na delovišče. Škropilnice morajo biti nadalje opremljene z mešalnikom, da imamo enakomerno koncentracijo herbicida. Razpršilci na škropilniku morajo imeti enako zmogljivost in ne smejo biti iztrošeni, da je razdelitev herbicida enakomerna. Rame z razpršilci naj bodo tako visoko nad tlemi, da dosežemo enakomerno enkratno ali dvakratno prekrivanje laza. Škropilnica za

na ročni pogon skoraj nemogoča za zdajšnje čase, ko si skušamo olajšati delo na vsakem koraku. Če pa pomislimo, da si lahko uredimo tako škropilnico, da porabimo za hektar le 100 l vode in da z ročico pri membranski črpalki z lahkoto dosežemo potreben pritisk (0,5—1 atm) in da lahko škropimo 2,5 ali z aluminijastim nastavkom 5 m široke nastavke, je jasno, da s tako nahrbtnno škropilnico hitro in poceni poškropimo tudi večje površine.

Pri nas imamo v prodaji škropilnice za herbicide angleškega izvora CP3, ki so se zelo izkazale po solidni izdelavi (trpežen material, vodotesno, dobre tlačilke). V zadnjem času pa so prišle na tržišče podobne škropilnice domače proizvodnje, ki jih izdelujejo v Virovitici (Elektroradiona Ruff Leo Virovitica). Če se bo pokazalo, da je izdelava tako solidna kot pri vzorniku CP3, potem škropilnico priporočamo. Več o škropilnicah bomo napisali v naslednji številki.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Zaradi skrajno neugodne jeseni se je setev žit zavlekla skoraj v zimo, ki je s toplimi nočmi in dnevi omogočila žitom lepo razrast

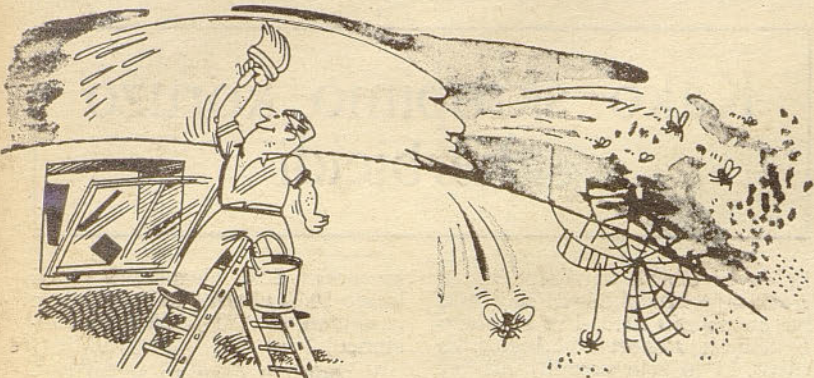
ŽIVINOZDRAVNIŠKA SLUŽBA

STALNA ŽIVINOZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA JE OD 15. DO 7. URE ZJUTRAJ NA VETERINARSKI POSTAJI ZALEC, TELEFON 710-952. ČE SE NIHČE NE OGLASI, KLIČITE V NUJNIH PRIMERIH TEL. 710-922 (POSTAJA MILICE ZALEC).

VETERINARSKA POSTAJA ZALEC

Očistimo hleve na pomlad

V hlevu preživijo krave molznice večino svojega življenja, v njem delajo tudi ljudje, zato mora vsestransko ustrezati higienskim in ostalim pogojem za normalno počutje živali in ljudi, še zlasti pa mora imeti pogoje za higieno pridobivanja mleka.

Hlevi, v katerih se pridobiva mleko, morajo biti svetli in zračni. Stene morajo biti ometane in vsaj enkrat na leto prebeljene z apnenim beležem. Jasli morajo biti take, da se lahko čistijo. Tla in hodniki morajo biti iz nepropustnega materiala. V hlevu morajo biti zgrajeni betonski odtočni kanali za gnojnico, da ta ne zastaja v hlevu. Te moramo redno čistiti in izpirati z vodo.

Prah, pajčevino, muhe in druge žuželke moramo iz hleva redno odstranjevati. Muhe in druge insekte, ki prenašajo nesnago in drobnoraznoske uničujemo v hlevu s kemičnimi sredstvi kot so: malation, radotio, dipterex (dodajmo v apneni belež), nuvan, dedevap in drugi preparati.

Zavedati se moramo, da zaradi preprečevanja širjenja živalskih kužnih bolezni in zaradi zaščite zdravja ljudi, sme v promet le mleko, ki je pridobljeno v takem hlevu ali molzišču, ki v celoti ustreza higienskim pogojem in ki je pridobljeno od zdravih živali.

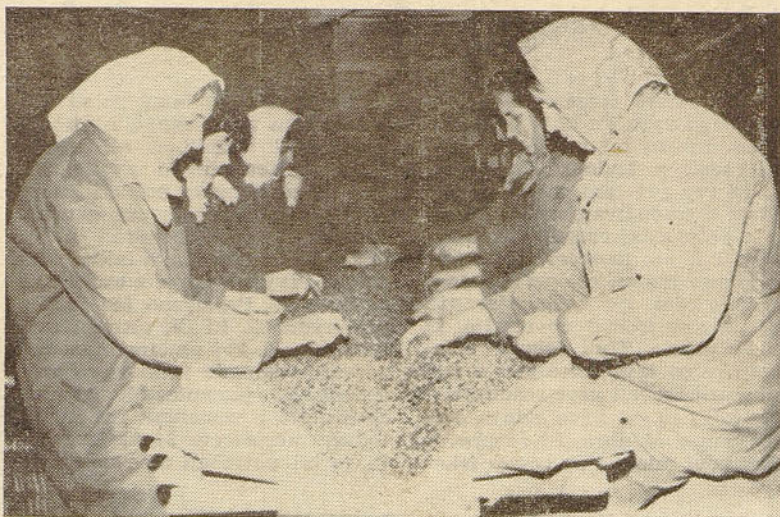
Pred molžo moramo hlev prezračiti, okna pa naj bodo v hlevu po možnosti odprta vse leto.

Gnoj odstranjujemo iz hleva redno vsak dan.

Pol ure pred molžo v hlevu ne odstranjujemo gnoja, ne nastiljamo stelje in ne pometamo!

Gnojišče mora biti urejeno in če je le mogoče betonsko. Kanali za gnojnico ali gnojevko morajo biti redno očiščeni z vodo, isto pa velja tudi za stojišča in kovinske rešetke.

Pomlad je kot nalašč, da očistimo in prebelimo hleve živini in sebi v prid.

Med zimskimi opravili po naših kmetijskih delovnih enotah je tudi prebiranje fižola. Ponekod ga prebirajo ročno, v Sempetru pa je Franc Zupanc montiral star vejalnik za žito, ki ga poganja majhen elektromotor. Vejalnik loči pleve od zrna, žene pa preberejo le slabo zrnje. Tako se je prebiranje povečalo za več kot trikrat. Majhno novatorstvo, ki ga velja nagraditi, če ne drugače, vsaj s skromnim priznanjem

ZVEDELI SMO

Vrbenski mladinci čistijo potok Lavo raznih odpadkov. Dejanje je vredno pohvale in posnemanja.

Franc Bučar je bil uspešen licitator na prodaji rabljenih strojev v Trnavi

Kako uporabljamo herbicide?

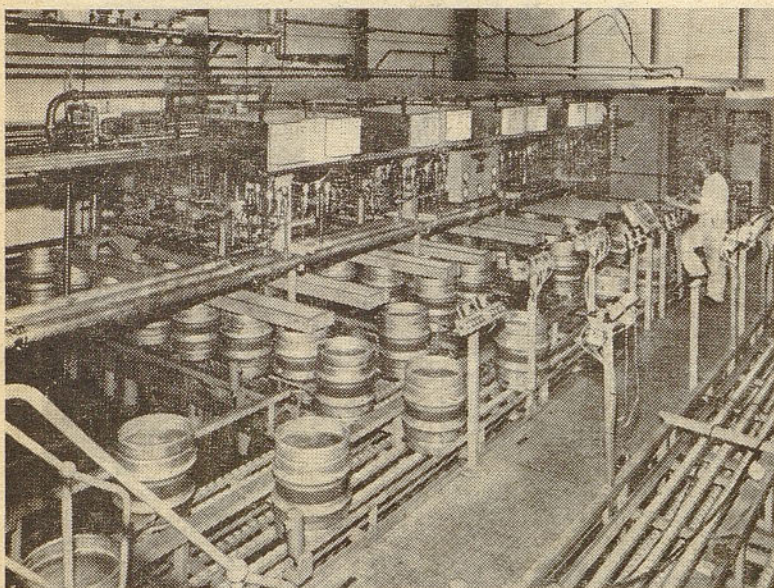
(Nadaljevanje s 6. strani)

Pri izbiri herbicidov moramo med sredstvi, ki so selektivna za posevek, poiskati taka, ki imajo dobro delovanje proti najvažnejšim plevelom. Ne malokrat slišimo v kmetijskih apotekah naslednje naročilo: »Dajte prosim neko sredstvo za koruzo!« Še bolj kot naročilo je čudna reakcija trgovca, ki stranki brez ugovora postreže. Res je, da v koruzi ne uporabljamo drugega kot herbicide, torej lahko sklepamo, da kucpec potrebuje herbicid za koruzo, ne vemo pa, kateri plevel na njegovi njivi je najnevarnejši, torej je vprašanje, če smo ga res postregli z ustreznim sredstvom. Zgodi se npr. da je na kupčevi njivi glavni problem slak. Postre-

gli pa smo ga s simazinom. Posledica škropljenja s simazinom bo, da se bo slak, ki na simazin ne reagira, še bolj razvil, ker mu bomo uničili vse konkurente.

Zelo važno je tudi, da uporabimo sredstvo v optimalnem času, to je tedaj, ko je posevek najmanj, plevel pa najbolj občutljiv, in razen tega tudi v ustreznem vremenu. Tako npr. škropimo z aretitom v jeseni ali zgodaj spomladi, ko so pleveli najbolj občutljivi, pšenica pa škodo, ki včasih nastane, najlažje prenese. S herbicidi, zlasti s hormonskimi, nikdar ne škropimo v vetru. Prav tako ne škropimo s hormonskimi pripravki v nestalnem vremenu ali pri nizkih temperaturah.

Ing. M. K.

Poraba piva v svetu raste, zato raste tudi povpraševanje po pivu iz sodčkov. Mnoge pivovarne težijo za čim hitrejšim in uspešnim pranjem, sterilizacijo in polnjenjem sodčkov. Eden izdelovalec takšnih naprav je firma Burnett & Ralfe Ltd iz Rochestra na Angleškem.

Na sliki: Sestnajstvrstna instalacija imenovana »dvakrat hitra«, pere, sterilizira in polni sodčke od spodaj. Instalirana z importnimi in eksportnimi transporterji dela sinhrono.

Še o osemenjevanju svinj

Pet mesecev morda res ni dovolj dolga doba, da bi lahko govorili o uspehu ali neuspehu neke dejavnosti v živinoreji. Posebno še, če gre pri tem za dejavnost, kot je osemenjevanje svinj, katero je prav sedaj naredilo prve korake. Teh pet mesecev je bil čas, ko je marsikateri rejec z nezaupanjem gledal na osemenjevanje, kot na nepotrebno novotarijo, ki ne bo uspela. Tudi delavci Veterinarske postaje Žalec smo s tesnobo pričakovali prve rezultate.

In zdaj so tu! Prve svinje, osemnjene v oktobru, so že prasile in njihovi mladiči že veselo teka-

Prav temu problemu pa so bila namenjena predavanja, ki jih je organiziral Kombinat »Hmezad« Žalec — Kooperacija v sodelovanju z Veterinarsko postajo Žalec. Na teh predavanjih sta skušala predavatelja na nazoren način rejcem prikazati, kako lahko spoznajo, kdaj je svinja sposobna za osemenitev. Prikazano jim je bilo niz prednosti, ki jih prinaša osemenjevanje. Pri umetnem osemenjevanju odpade tudi prenašanje kužnih in parazitarnih bolezni. Semenimo s semenom res kvalitetnih merjascev. Izgubljen čas, ki je bil potreben za prevažanje

Redki so pridelovalci koruze, ki ne škrope s herbicidi proti plevelom. Kljub temu, da v koruzi tudi pri nas že skoraj dve desetletji uporabljamo herbicide, še vedno delamo pri tretiranju precej napak, zlasti zato, ker ne pazimo na to, da bi med sredstvi, ki so selektivni za koruzo izbrali take, ki dobro delujejo na najnevarnejše plevela na naši njivi

kega števila pripravkov, ki so pri nas v prodaji — našli bi jih lahko nekaj deset — se v naših pogojih uporabljajo predvsem simazin, radazin in 2,4 D.

Na osnovi simazina imamo pri nas v prodaji naslednje pripravke: simazin S 50, radakor, gesatop; na bazi atrazina pa gesaprim 50, atrazin S 50, radazin,

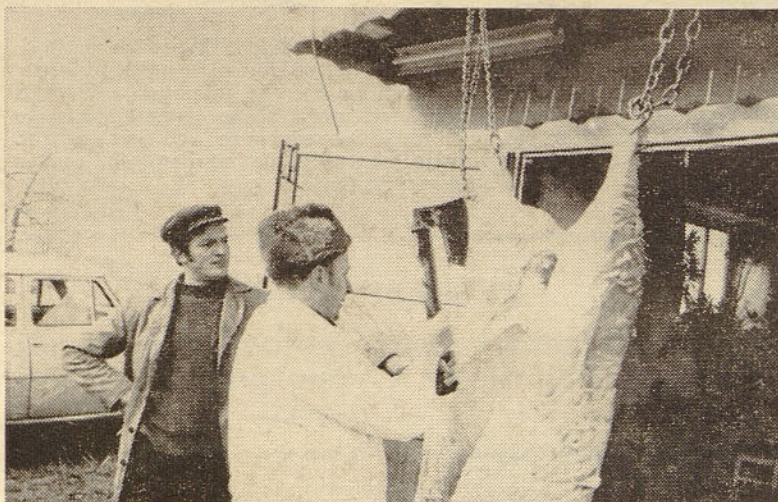
Kako škropimo koruzo s herbicidi

in da bi izbrali ustrezen čas za tretiranje. Mnogi, zlasti začetniki pa ne uspejo zato, ker so slabo izračunali odmerek herbicida za njivo, ki jo žele škropiti, ali ker sredstvo neenakomerno razdele po površini, ali ker njiva ni ustrezno obdelana.

Za uničevanje plevela v koruzi obstaja veliko število herbicidov: predvsem na bazi triazinov, uretov in hormonskih aktivnih snovi. Za dodatna tretiranja proti travnim plevelom pa še lasso, ramrod in gramoxon. Od veli-

kromozin S 50, olegosaprim (vsi imajo 50 % aktivne substance) in gesaprim 80 (80 % aktivne substance).

V zadnjem času so se na tržišču pojavili tudi herbicidi na osnovi atrazina samega ali skupaj z 2,4 D v obliki mikrogranul (radazin MG, radazin kombi MG in drugi) ki jih uporabljamo največ 10 kg/ha, brez vode, moramo pa imeti ustrezne stroje za enakomerno trošenje. Simazin in atrazin uporabljamo že skoraj 20 (Nadaljevanje na 9. strani)

Nova tehnika je spremenila oziroma podaljšala čas kolin, ki se je še pred leti sukal okrog Novega leta. Sedaj kmetje krmijo prašiče, dokler je še kaj malovja, potem ga pa razsekajo in shranijo v zmrzovalno skrinjo, ki je že skoraj pri vsaki hiši.

jo po svinjakih. Do konca januarja je bilo osemenjenih okoli 100 svinj. Od tega števila jih je pri prvi osemenitvi ostalo brejih skoraj 60 %, kar je za začetek dober uspeh. Bil bi pa lahko še boljši, če bi rejci prijavili za osemenjevanje le tiste svinje, ki se resnično bukajo in tudi stojijo. To pa je pri osemenjevanju polovica uspeha.

svinj k merjascu, je z osemenjevanjem odpadel.

V tem letu namerava Veterinarska postaja Žalec v sporazumu z Veterinarsko inšpekcijo Žalec uvesti osemenjevanje na celotnem nižinskem območju občine Žalec. Zato na to področje ne bodo več nabavljali plemenskih merjascev. Predpogoj za tako obširen program osemenjevanja pa je, da si veterinarska služba nabavi lastnega merjasca, od katerega bi potem jemali seme za osemenjevanje. Tako se nam ne bi več dogajalo, da bi zmanjkalo semen, če je bilo prijavljeno večje število svinj za osemenitev. Včasih smo imeli na zalogi le omejeno število doz semen. Pa tudi uspeh osemenjevanja bi bil neprimerno boljši kot sedaj, ko se seme prevaža. Ugotovljeno je, da prav merjaščevo seme izredno slabo prenaša transport, semenčice se pri tem poškodujejo in rezultati osemenjevanja so slabši.

V bližini Žalca bi potrebovali dobrega rejca, ki bi bil voljan proti primerni odškodnini vzrejevati merjasca, od katerega bi potem jemali seme. V kolikor nam to uspe, je naša služba sposobna in tudi voljna vpeljati osemenjevanje svinj na celotnem žalskem območju, pa tudi preko meja občine.

Prvi korak je bil storjen, osemenjevanje je zaživelo in že dalo prve rezultate. Naslednji korak naj bi bil razširitev in uveljavitev osemenjevanja svinj.

Franč OCVIRK, dipl. vet.

Suha zima

Meteorolog pri Institutu za hmeljarstvo v Žaleu je sporočil, da je padlo v zadnjih treh mesecih do 20. februarja le 50,1 mm padavin, kar je za več kot 160 milimetrov premalo.

Padavine po mesecih:

- december 12,6 mm okrog 80 mm pod normalo,
- januar 17,5 mm okrog 50 mm pod normalo,
- februar 20 mm, okrog 30 mm pod normalo.

Dolgo smo čakali na debelejšo snežno odejo in jo po dokaj sušnem obdobju, po hribih je že zmanjkovalo vode, le dočakali. V noči med 19. in 20. februarjem je zapadlo 8 cm snega.

Prav lepa in visoka koruza je zrastle, toda zaradi nepravilno izbrane in doziranega herbicida je z njo zrastle tudi plevel

Kako škropimo koruzo s herbicidi

(Nadaljevanje z 8. strani)

let v koruzi. Ker je koruza proti njima popolnoma odporna brez ozira na razvojni stadij ju lahko uporabljamo pred setvijo, po setvi, in ko je koruza vzklila brez ozira na to kakšno velikost je dosegla. Oziramo se le na plevel, da ga tretiramo v stadiju, ko je najbolj občutljiv. Važno pa je, da je njiva dobro pripravljena in poravnana in da smo sredstvo pravilno porazdelili po vsej površini.

Simazin deluje le preko korenin, zato ga uporabljamo, ko njiva še ni prekrita s pleveli, ali ko so pleveli komaj vzklili. Gesaprim pa deluje preko listja in mu dajemo prednost kasneje, ko je plevel že vzklil in ozelenel. V vzhodnih predelih naše države se uporabljata ta dva triazina predvsem v kombinaciji z ureati, ali s triazini s kratkotrajnim delovanjem (prometrin, ametrin). Vendar pri nas teh mešanic običajno ne uporabljamo. Razlogov za to je več. Mi imamo razen v ekstremnih pogojih dovolj vlažno zemljo, da lahko razvijejo talni herbicidi svoje delovanje preko korenin. Razen tega pa je zemlja tudi preko poletja dovolj vlažna, da se normalne doze simazina in gesaprime biološko razgradi in njihovi ostanki ne poškodujejo pšenice pri jesenski setvi. Pod normalnimi dozami simazina in gesaprime smatramo odmerke 4 kg/ha v težjih in 3 kg/ha v lažjih zemljah.

V koruzi pa uporabljamo tudi velike doze simazina in gesaprime (8 kg/ha na lažjih in 10 kg/ha na težjih tleh). Z običajnimi dozami (3–4 kg/ha) uničujemo le semenske plevelce, povečane odmerke pa uporabljamo, če želimo uničiti pirnico in druge trdovratne plevelce.

Vedeti za moramo, da tudi z velikimi dozami gesaprime in simazina, ki jih uporabljamo na njivah zaplevljenih s pirnico, ne moremo pa uničiti slaka, osata, regrata, ščavje ipd. to se pravi trajnih širokolistnih plevelov z globokimi koreninami. Zato nam na njivah, kjer že nekaj let zapovrstjo uporabljamo triazinske

pripravke razvije slak, ki ga v koruzi lahko uničimo s hormonskimi pripravki in sicer s sredstvi na osnovi 2,4 D, to so *deherban A* ali *monosan*, pa tudi kombinirani pripravek *deherban forte*. Ta sredstva uporabljamo v koruzi, ko je 10 do največ 15 cm visoka. Deherban lahko mešamo

proti talnim herbicidom. Tako se zgodi, da se nam razvijejo semenske trave v koruzi, ki je bila zgodaj škropljena s triazini in sredstvo ni več v sloju, da bi lahko vplivalo na kaleči plevel. Ko pridejo kasneje koreninice do triazina, pa je plevel že toliko razvit, da ga ne uniči.

Strokovna knjižnica pri Skupnih službah podjetja ima le bore malo novitet in periodike

s simazinom in gesaprimom in tako uničimo semenske širokolistne plevelce, ki bodo naknadno vzklili in semenske travnate plevelce. Deherban uporabljamo v koruzi tudi če je zaplevljena s ščavjem, osatom ipd. Če škropimo z deherbanom moramo paziti predvsem na to, da koruza ni previsoka, ker bomo sicer utrpeli škodo in da škropimo v toplem in popolnoma mirnem vremenu ko ne pričakujemo dežja, da pride delovanje hormonskega pripravka popolnoma do izraza in da sosedu ne povzročimo škode.

Stalna zgodnja uporaba triazinov, predvsem gesaprime, je marsikje močno razširila poznokaleče semenske travne plevelce kot so kostreba, srakonja in muhič. Te trave so za triazinske herbicide občutljive le pri vzniku, dokler ne dosežejo 10 cm višine. Ko pa se obrastejo, so odporne

V naših pogojih uporabljamo proti travnim plevelom (muhič, kostreba, srakonja) v koruzi oleogesaprim* v času, ko ima plevel razvita 1–2 lista. Zaradi dodatka mineralnega olja ima oleogesaprim precej močno delovanje tudi če je suša, koruzi pa oleogesaprim ni nevaren. Pazimo le, da ne zamudimo pravega roka. Če je trava že previsoka, ji tudi s povečanimi dozami ne pridemo do živca.

Če oleogesaprime ni v prodaji, ga lahko sami pripravimo iz gesaprime in nopena. Nopen je mineralno olje, ki poveča kontaktno delovanje herbicidov in se uporablja skupaj z gesaprimom, ali z betanalom za peso in sicer v odmerku 4 l/ha.

Z oleogesaprimom lahko kombiniramo tudi deherban A, da

hkrati uničimo tudi širokolistne plevelce z globokimi koreninami.

Kostreba, muhič, srakonja pozno kale, zato tretiramo z oleogesaprimom navadno konec maja, včasih celo v juniju. Če uporabljamo povečane doze oleogesaprime je bolje, da v jeseni ne sejemo na isto njivo ozimne pšenice. Pri normalnih dozah (2–4 kg/ha) v povprečnih letih (razen če vlada dolgo časa ekstremna suša) pa v jeseni lahko sejemo ozimno žito.

* Oleogesaprim je mešanica mineralnega olja in atrazina.

OGLAS

Prodamo 4 leta staro hmeljsko žičnico 50 × 100 metrov. Material je zložen in pripravljen za odvoz. Cena 8.000 din.

ERA Velenje —

TOZD obrat kmetijstvo Šoštanj

Glavni skladiščnik centralnega skladišča za kmetijstvo v Sempetru Franc Zupanc skrbi, da so na policah vedno na zalogi najnovejši rezervni deli

Del lepo založenega in urejenega glavnega skladišča rezervnih delov in druge opreme za TOZD Kmetijstvo Zalec v Sempetru

Lep je pogled v čist in poln hlev farme Zalog

Varna uporaba ročne motorne ali verižne žage

Ker postaja ročna motorna ali verižna žaga vse pogostejše mehanizirano ročno orodje ne samo pri gozdnih obratih, ampak tudi pri individualnih gospodarstvih, je prav, če na kratko opišemo nekatera pravila za varnejše delo s tem sicer koristnim, pa tudi nevarnim orodjem.

Ročno verižno žago najpogosteje uporabljamo za sečnjo in izdelavo gozdnih sortimentov. Pri teh delih ali opravilih, je efekt dela neposredno ali posredno vezan z zdravju škodljivimi vplivi in raznimi nevarnostmi za fizične tj. telesne poškodbe delavca pri delu. Te nevarnosti lahko razdelimo v:

zičnih poškodb ne bi prišlo oziroma njih možnost zmanjšamo, moramo uporabljati pravilno tehniko dela, upoštevati normative in ustrezno varno metodo dela ter uporabljati sredstva osebne varstva.

Pravilna tehnika dela nam že sama po sebi zagotavlja skoraj popolnoma varno delo, če si

ki smeta biti oddaljena drug od drugega največ toliko, da se lahko vidita in slišita. Delavci ali delovne skupine morajo biti oddaljene druga od druge najmanj za dve višini doraslega drevesa. Na strmih pobočjih lahko delovne skupine delajo samo ena poleg druge (ena do druge), nikoli pa ena nad drugo. Sekati prične vedno spodaj, drevesa pa podiramo na strmino ali kvečjemu prečno, nikdar pa navzdol. Več skupaj zraslih dreves lahko podiramo samo posamezno. Dreves ne smemo podirati v mraku, gosti megli, med nevihto v močnem vetru, snežnem metežu ali če je poledica. Debla prežagamo — polovimo samo, če je dovolj stabilno ali sidrano. Pri razžaganju stoji motorist vedno na zgornji strani debela. Najbolj napeta vlakna prerežemo nazadnje.

Pri žaganju z verižno žago je delavec izpostavljen vplivu vibracije. Vibracija (tresljaji), ki nastaja z uporabo ročne motorne verižne žage, povzročajo nekatere zdravstvene spremembe ali bolezni, kot so bolezni ožilja na rokah in živčevju ter na kosteh členkov in zapestja. Bolezen imenujemo kar vibracijska bolezen. To bolezen preprečujejo z uporabo tako imenovanih AV (antivibracijskih) žagami, ki manj tresejo, s krajšo ekspozicijo na vibracijo (z eno žago menjaje delata dva delavca), s preventivnimi in periodičnimi zdravniškimi pregledi delavcev ter z uporabo antivibracijskih zaščitnih rokavic.

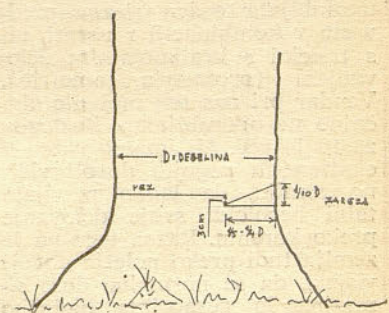
Poleg vibracije deluje škodljivo na človeka tudi ropot in strupeni plini. Ropot povzroča okvare sluha. Težko pa je ugotoviti, ali je naglušnost, ki jo opazimo, samo posledica ropota ročne žage, ali so jo povzročili tudi drugi ekološki dejavniki. Naglušnost je med motoristi zelo razširjena. Od izpušnih plinov je nevaren predvsem ogljikov oksid, CO, zato je prepovedana uporaba ročne motorne žage v zaprtih prostorih. V naravi pa izpušni plini, ki izhajajo iz izpuha motorja žage, ne predstavljajo večje nevarnosti.

Vse navedene nevarnosti narekujejo organizirano, smotrno in varno metodo dela od transporta ali prenašanja ročne žage, priprave za žaganje, zagona ali starta motorja, sekanja oziroma podiranja, razžaganja debel, oskrbe ter vzdrževanja žage kot tudi pravilne uporabe kvalitetnih osebnih zaščitnih sredstev.

Za osebno zaščito pri delu z verižno motorno žago narekujejo razmere za zaščito glave uporabo varnostne čelade v kombinaciji s ščitnikom obraza in antifonom

za zaščito sluha. Za zaščito sluha je priporočljiva tudi tako imenovana »švedska vata«.

Za zaščito trupa, rok in nog pa uporabljamo zaščitno obleko — farmer krog, ki ji za zimo dodamo še krznen brezrokavnik. Roke zaščitimo s primernimi ro-

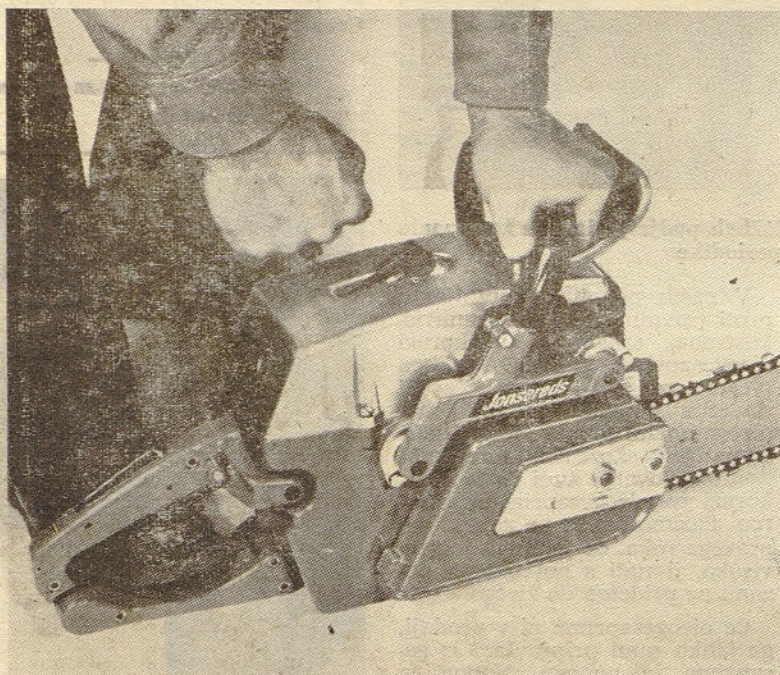
kavicami, noge pa s primernimi čevlji oziroma škornji. Za delo v vlagi oziroma v dežju pa uporabljamo še primerno pelerino ali dežni plašč.

Janko Zupanek

UGLAS

Ugodno prodam črpalko za gnoj, enobrazdni obračalni plug Herold in traktorsko klinasto brano.

Martin Ribič
Latkova vas 6
63312 Prebold

Tako pritrdimo »motorčko« k tlom pred vžigom

— nevarnosti, ki nastajajo zaradi dela na prostem (prehlad, ozeblina, revma in poškodbe, ki jih povzročajo padci posebno na strmih terenu);

— nevarnosti, ki nastajajo pri sečnji in izdelavi gozdnih sortimentov (vse mehanične poškodbe);

— nevarnosti, ki jih povzročajo ročna — verižna žaga (vibracije, ropot, strupeni plini).

Če želimo naštetih vplivov pravočasno preprečiti, se morajo opravljavci z žagami seznaniti z možnostmi poškodb ter ukrepati tako, da ne pride do omenjenih posledic.

Vzroki, ki povzročajo nezgode zaradi dela na prostem, so v glavnem subjektivnega značaja. To se pravi, da je potrebno spremeniti predvsem delavčev odnos do dela, ter uporabljati preventivne ukrepe, ki vplivajo na boljše počutje delavca pri takšnem delu (uporaba osebne varnostne opreme, prehrana, prevoz na delo itd.).

Pri sečnji in izdelavi gozdnih sortimentov se pojavljajo predvsem razne mehanične oziroma telesne poškodbe. Da do teh fi-

opravila razvrstimo tako, da si najprej:

— uredimo delovni prostor,

— določimo smer padca drevesa,

— izberemo smer urnika,

— določimo prostor za orodje.

Prostor moramo očistiti vseh večjih ovir. Na izbiro smeri padca drevesa vpliva nagnjenost drevesa, nagib terena, pravilne razmere, naravne prepreke, bližina raznih objektov in smer umika. Najvarnejše je, da si izberemo umik nazaj in v stran. Orodje odložimo na varen in pregleden prostor. Okolico opozorimo na padanje drevesa z dogovorjenimi ali znanimi vzkliki. Če podiramo drevesa ob prometnih cestah ali drugih javnih objektih, moramo ogroženo območje zaščititi oziroma varovati. Če se pri podiranju drevo obesi na sosednje drevo, potem obešeno drevo sprostimo samo z uporabo obračalnika, cepina, vzvoda, žičnega natega, traktorja ali vprege. Reševanje na nevaren način ni dovoljeno.

Pri sečnji oziroma podiranju dreves morata delati na enem delovišču najmanj dva delavca,

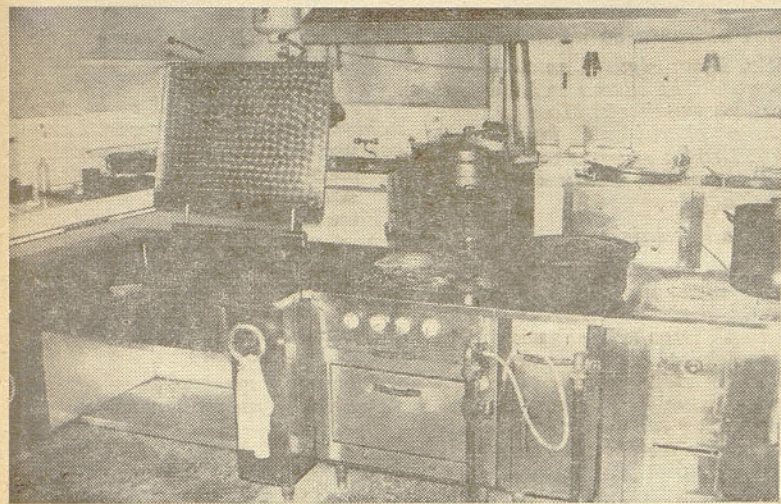
Zima nas ni nič ovirala pri postavljanju novih žičnic. Mnogi se sprašujejo: »Ali ne bomo nič počili?«

Križem po naših menzah

Prijetno je zadišalo po kurji obari, ko sem vstopil v kuhinjo na Žovneku. Z dolgoletno kuharico Ano Fonda sva znanca, saj se v sezoni sušenja hmelja večkrat srečujeva. Sicer sem si dober še z drugimi kuharicami po naših menzah. Človek pač nikoli ne ve, pred katero menzo bo postal lačen. Tudi Ana mi je ponudila malo za pokušino, a sem se v škodo že tako odvečnim kilogramom ponujenemu ljubeznivo odrekel.

sih priskoči na pomoč Ivanka Gosak.

Delavci iz kooperacije se tožijo, da so težave s kuhinjo, kuhinja pa se toži čez njih, da nergajo ob plačilu obrokov. Zakaj? Zato, ker morajo plačati obrok po ceni, ki velja za zunanje. Ali nismo vsi pod okriljem enega podjetja, ali se je kdo v te odnose poglobil? Verjetno bi se da, lo tudi to izgladiti?!

Večina kuhinj po naših delovnih enotah je že opremljena z električnimi in plinskimi štedilniki in drugimi praktičnimi pripomočki

V pogovoru z ekonomom, gospodarjem in skladiščnikom Jožem in Ano smo ugotovili, da na Žovneku jedo prav to, kar jemo vsi po naših menzah in gostilnah tja do našega TOZD Gostinstva. Marsikdaj jemo še enako na isti dan. Razlika je le v tem, da nekateri bolj sveže in okusno, drugi (beri skupne službe in morda še kdo) pa včasih prestano in pogreto ter dražje. Tako jedo na Žovneku vampe, srčke, golaž, pečenko s solato, meso s makaroni, sarmo, srbski pasulj, kranjsko ali hrenovke s krompirjevo omake, včasih pa tudi ocvrte piščance s krompirjem in solato in še kakšno specialiteto kuharic.

Po menzah so malice po osem dinarjev za domače in 11 din za zunanje. Za letos pravijo, da bo cena obrokom za sezono ostala nespremenjena. Na Žovneku kuhajo Anica 41 malic, toda kmalu se bo začelo zares, ker pomlad resno trka na vrata in z njo spomladanska dela in sezoni, ki zahtevajo celodnevno prehrano.

Kuhinja na Vranskem izda dnevno okrog 65 malic. Danes je segedinski golaž z zabeljenim krompirjem.

Dolgoletna kuharica, voditeljica številnih kuharskih tečajev in vzgojiteljica dobrih kmečkih gospodinj Fani Plečko mi je potolažila čez zdravje. V kuhinji ne bo več dolgo zdržala. Vso nabavo materiala in obračune vodi sama, poleg tega je še velik vrt in park pred menzo, ki tudi terjata svoje. Toži se ji po »starih« časih, ko je menza imela še več abonentov in lastne svinje. »To so bili časi!« je zavzdihnila. V sezoni pripravlja nad 100 obrokov trikrat na dan. Takrat sta v kuhinji dve. Tudi sedaj Faniki vča-

»Danes sta pa slabo naleteli, je le kislja juha,« se je hitela med pomivanjem skoraj upravičevati Anica Šeritl v Latkovi vasi. »Vsaj enkrat tedensko imamo pečenko s krompirjem in solato. Sedaj kuham 75 malic in 19 kosil. Saj sem kar dobro plačana 13 din na uro. A kaj ko sem sama in dobesedno garam 10 ur na dan. Mož pravi, da tega ne bo več dolgo gledal, ker nisem nič doma. Čudežev ne znam delati, zato se bomo morali pogovoriti o drugačni razporeditvi. Kosilo za domače je po 10 za zunanje pa po 13 dinarjev. Vedno so 4 rihte, kot na primer juha, zrezki, rezanci in solata. Sedaj kuham tudi za gradisovce. Ko bi vi vedeli, kako so zadovoljni! Tudi prejšnji pri gradnji mostu čez Savinjo so bili zadovoljni. Domači in sezonci pa kar naprej nergajo.

Poglejte tale štedilnik. Je še na drva in premog. Ogromno dela vzame. Vse druge kuhinje se že ponajajo z modernimi plinskimi ali vsaj električnimi štedilniki.

Pri nas je veliko delovišč kamor v kantah nosijo obroke. Ogromno je pomivanja,« je končala Anica.

V kuhinji v Šempetru sta Anica Brežnik in Marija Lešnik. Danes sta pripravili za malico makaronovo meso z zeleno solato za 81 ljudi. Dnevno kuhata tudi 30 do 40 kosil. Okrog 15 kosil jedo tudi delavci Ingrad in Gradbeništva.

Čas je okrog poldneva. Na štedilnikih kuhinje v Vrbi stojijo velike skodele in lonci, okrog njih pa se urno vrtita Angela Kadenšek in Katica Skornšek.

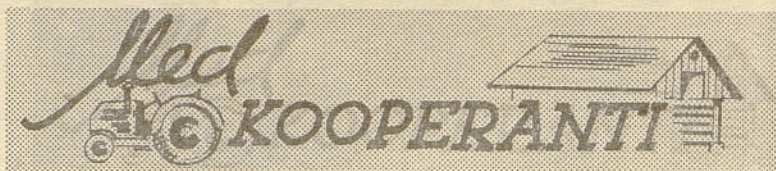
»Danes sva izdali 70 malic — buranija z govedino — za delav-

ce in 20 malic za otroški vrtec. Na štedilniku imava toliko loncev zaradi otroškega vrta. Otrokom ne sme biti ne preslano, ne premastno — kuhava celo na olju — in ne popramo. Tako kuhava ločeno 20 in 32 kosil. Danes bodo otroci jedli dušeno sveže zelje z govedino, pire krompir, jabolčni kompott in seve pred tem govejo juho; delavci pa poleg juhe ocvrtega piščanca s krompirjem in solato. Zaradi dvojnega kuhanja je precej dela.

Poleg tega vodim nabavo materiala in pripravljam obračune,« je povedala kar med delom v precejšnji sopari, ker ni ventilacije, kuharica Angela.

In kako je v skupnih službah (na upravi)? Pridite, pa boste videli! Večne enolončnice, nikoli zelene solate in cena 9,50 din. Hrana dobivamo iz TOZD Gostinstva Celje. Pravijo, da ne gre drugače. Meni in še mnogim se pa zdi, da bi šlo.

Urednik

DOLENJE VASI

Dvainštirideset strojnih skupnosti za obiranje hmelja je lani uspešno končalo obiranje. Kmalu po sezoni so se člani skupnosti sestajali, da bolj ali manj živahno napravijo obračun čez strojno obiranje in poravnajo račune.

Potek obračunov še ni splošno znan med kooperanti, zato sem obiskal predstavnika ene izmed že dokaj številnih skupnosti, hmeljarja Antona Uršiča v Dolenji vasi pri Preboldu.

Z upravnikom ZE Ivijem Stepišnikom sva srečno prišla mimo psa in na vratih domačije naletela na Tona — tako pravimo tovarišu Uršiču po domače — ter mu povedala, zakaj sva prišla.

»Ja, pa prav mene sta izbrala za žrtev? Jih je ja veliko po dolini! No, če je tako, se pa usedita! Božka, skuhaj čaja, poba zebe!«

In kako se nam je zdel razgledan in pameten, strojne skupnosti pa nekaj za nas neuresničljivega. Danes smo pa prav na tem ali pa celo še dlje. Svet se razvija z neverjetno naglico. Za nas savinjske hmeljarje pa je rešitev prav v teh skupnostih.

»Vaša skupnost je delovala v redu. Povej, prosim, kako ste obirali?«

»Res je, da smo le štirje, kar je za tako skupnost malo, a so včasih kljub temu, verjetno od prenapetosti prišla med nas trenutna nesoglasja. Mi smo obiranje hmelja obračunavali po trtah. Vedenik Jože je obral 17.410 trt, Randl Jožefina 12.767, Skornjanc Ivi 15.404 in jaz 10.328 trt. Skupno smo obrali 55.909 trt.

Princip našega obiranja: vsi smo začeli obirati naenkrat in vsi skupno tudi končali. Obiranje je teklo noč in dan s postanki le za čiščenje stroja. Imamo

Upravnik ZE Prebold Ivi Stepišnik in kooperant Anton Uršič motita lepega in dobrega čuvaja

Malce je pomislil, prinesel šop »zelja« — tako pravi vsej zajetni dokumentaciji strojne skupnosti in šegavo dejal:

»Vidva sta tudi bila na izletu hmeljarjev pred leti po Nemčiji. Takrat smo obiskali Tettwang. Se še spominjata tistega starega vodje strojne skupnosti? Kako je stresal podatke o obračunavanju obiranja v skupnosti, o uslugah, vrstnem redu obiranja in vsem.

dva zelo dobra strojnika — upokojena ključavničarja, ki sta se menjavala na 12 ur in svoje delo opravljala zelo vestno in strokovno. Vsak je obiral v lastni režiji s svojimi ljudmi. Stroj Wolf, lesena uta in inštalacije nas je stalo blizu 40 starih milijonov. V uto smo vlagali vsak četrt, zato je do te vrednosti tudi last vsakega.

(Nadaljevanje na 12. strani)

SAINTPAULIA (afriška vijolica) RHIPSALIS (cvetoči kaktus), CYCLAMA, PRIMULA, FICUS, PHILADENDRON, MARAUTHA, AZALEA, HIAZINTA, CINERARIA, TULIPAN, NARCISA, NAGELJ še zdaleč niso imena vseh cvetic in okrasnih rastlin, ki jih je vzgojila in pripravila ekipa marljivih vrtnaric in vrtnarjev v TOZD Vrtnarstvo za 8. marec DAN ŽENA.

Skrb za zdravje

- Čemu pa nosiš v eni roki re-grat, v drugi pa travo?
- Zdravnik mi je predpisal ve-liko gibanja med zelenjem.

Naglica

- Kakšen klobuk pa imaš, Mi-ha? Ti je ja mnogo prevelik!
- Glej ga no. V gostilni ni ča-sa za prebiranje.

Med kooperanti iz Dolenje vasi

(Nadaljevanje z 11. strani)

Lani so bili vsi stroški obiranja preračunani na trto 1,75 dinarja. Tako ni težko izračunati dajatve posameznika h kateri moramo prišteti še letno odplačilo stroja 1.260.000 S-din.

Stroj ni bil popolnoma izkoriščen, zato smo obirali tudi zunanji Ivanu Saleju, Martinu Verku, Martinu Vedeniku, Alojzu Jagru in Marjanu Kupcu. Tako smo dodatno obirali še 51 ur ali nad 10.000 trt in si šteli v dobro.

»Pri obiranju so ugodnosti?«

»So. Prva: sigurni smo, da bo-mo obrali in nismo več odvisni od muhavosti obiralcev, ki ne obirajo skoraj nič boljše kot stroj. Druga: strojno obiranje je mnogo cenejše, da tudi do 30 % od ročnega.«

»Vaše izkušnje?«

»Važno je redno vzdrževanje stroja med obiranjem in teme-ljito čiščenje po njem. Vse čla-ne tistih strojnih skupnosti, ki imajo Wolfe, bi rad opozoril na pokončen elektromotor rezalnika in ventilatorja za izmet razreza-nih trt. Pri teh se zelo rado ob-rabi vrteče tesnilo tudi semering

imenovano. Tako pronica vlaga iz trt v motor in ta pregori. V primerjavi s previtjem motorja je zamenjava tesnila zelo poceni, pa tudi zastoja ni.

Delo vodje skupnosti ni prav nič hvaležno in kar precej ga je. Prav bi bilo, da si sladkosti te funkcije okusijo vsi člani skupnosti,« je za konec pogovora de-jal Tona in zložil svoje »zelje« nazaj v mapo.

Tovariš Uršič je še s člani skupnosti kupil trosilec mineral-nih gnojil Tornado in rezalnik hmelja.

Upravnik ZE Ivi Stepišnik je dejal, da bodo letos obirali hmelj na Wolfu 280 še v Kapli vasi in Gornji vasi. Tako ne bodo pre-bolidski hmeljarji kooperanti sko-raj več obirali ročno. V okolišu bo tako za okrog 65 ha hmelja pet obiralnih strojev.

Plan za letos imajo precej na-pet, a ga bodo, če bo vse tako kot v normalnih letih, realizirali verjetno še s presežki.

Polni upanja v izboljšavo trž-nih razmer seve v prid kmeta in v ugodno leto smo se razšli.

Od vas, drage bralke in bralci, pa se za en mesec poslavlja

vaš urednik

Drago Kumer:

Gospodje, ubil sem ga!

V sapi je pritekel kmet Čezles-nik na orožniško postajo in ves zadihani klatil z rokami: »Gospod-je, ubil sem ga! S sekiro sem ga pokončal, zlodja nemarnega. Pa bi ga moral z nožem. Taka je pra-stara navada: rezilo kot britev in konica kot pri novi šivanki. Po-tem ga spodbiješ in sek-sek ko-nico noža v vrat. Pet, mogoče de-set minut telo trza, se upira pre-močnim rokam, nato močan su-nek, silovit stres in — jeklena smrt je opravila svoje. Jaz pa ni-sem vzdržal. Mesece mi je šel na živce, čakal sem v zasedi, tam za deblom lipe. Saj boš moj, sem si govoril. Čez leto si jo vsakokrat popihal, zdaj je mrz, ki tudi tebi reže v kosti. Gospodje, zares sem hotel z nožem, pa se mi je zdela sekira pripravnejša. Spet hop prek plota, hotel je k mojim ljubimam, jaz pa najprej sunek z nogo, nato pa lop s sekiro. O, dobro sem jo nabrusil. Smrt je bila hitra, kri me je vsega oškropila. Gospodje, pogledajte temne madeže. To so sle-dovi njegove krvi, saj mi je tež-ko, resnično obžalujem, ampak, ko je mera polna ...«

»Dežurni!« je ukazal komandir. »Ti in še dva takoj na kolo in na licu mesta napravite zapisnik. Vi, Čezlesnik, greste z njimi, potem pa saveda v zapor. Sodišče bo iz-reklo pravično kazen. Hudimana, zdaj se že na vasi pobijate! Imate pri sebi kako strelno orožje?«

Prestrašeni kmet se upira: »Ko sem bil pri soldatih, potem pa ni-koli več, res ne. Pa kaj bi tako revš s pištolo, s puško. O, soseda pa zdaj kriči, da bo mene s kolom dotolkla. Ljubčka da sem ji ubil. Veste, že leta in leta se zaradi teh

kokodajsev pripravimo. Leta in le-ta se tožarimo, pa sem rekel: naj-bolje da gre na oni svet. Ježeš, še zdaj mi šumi v ušesih: Ubijalec! Morilec! Hudič, spet boš tožbo iz-gubil! Vrag, potem pa se ti na tiste tvoje ljubljence spravi, če našemu ne dovoliš. Poslušajte me vi, gospodje, vi, ki znate vselej prav razsoditi, recite mi odkrito, da bi tudi vi enako storili; tudi vi bi zlobneža s sekiro pobili.«

»V zapor z njim, pa lisice na roke!« je ukazoval komandir, kmet pa v ugovor: »Saj, saj, bolje bi bilo, če bi ga lisjak zadavil. Re-je pa je bil, rejen. Župca bo kar imenitna. Ne, ne, mesek je boljši. Pa vrag s tem petelinom. Res je, pobil sem ga s sekiro, zdaj pa pro-sim, da mi s pendreki priskočite na pomoč, sicer me soseda zares s kolom pobije. Ko pa jo je za dve krušni peči!«

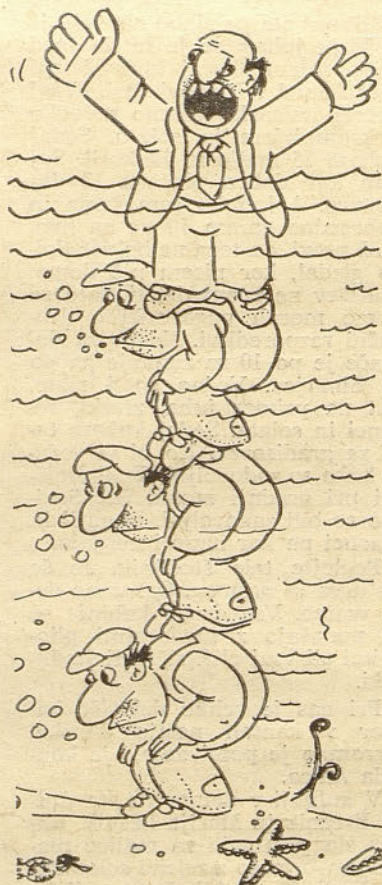
Ko so se na dvorišču pojavili orožniki, je v hipu nastala tišina, sosedov pes Sultan pa je trl kosti sosedovega petelina, ki ga je bil sosed Čezlesnik malo prej s seki-ro pobil in to zgolj zaradi nevošč-ljivosti, ker je petelin skakal čez plot in je tu in tam kako sosedo-vo putko »pohodil«.

LJUBIM!

Ljubim travico, rožice,
ljubim ptičke, drobne pevčice,
ljubim sonce, ki greje vse;
ljubim luno, ki osvetljuje steze.
Ljubim brhke deklice,
ki ob njih mi srečno je srce.

Anica Poznič

NAŠE KMETIJSTVO

— Kdo pravi, tovariši, da nam sega voda do grla?

PREGOVORI

Srečo zelo redko najdemo tam, kjer jo iščemo.
Nekateri pred tujim pragom pometajo svoje smeti.

Sodelavci, hvala vam!

Vsem tovarišicam in to-varišem, članom kolektiva TOZD Mesnine Celje, ki so mi ob odhodu v pokoj or-ganizirali in pripravili po-slovilno srečanje, se isk-re-no zahvaljujem za izkazano pozornost. Se posebej se želim zahvaliti vsem, ki so na tem srečanju bili, za prijeten, nepozaben večer.

Celotnemu kolektivu te-meljne organizacije združe-nega dela Mesnine v pri-hodnje želim še obilo zado-voljstva ob delu in mnogo delovnih uspehov.

Franc Zlender

VREMENSKI PREGOVORI

Če sušec prah okrog pometa, prav dobro letino obeta.

Kadar je šmarna prav gorko, tudi prihodnje leto bo lepo.

Kolikokrat je v sušcu slana, toliko dni stoji megla srpana.

ZAPOSLITEV TAKOJ

TOZD Mešalnica krmil Žalec zaposli takoj več de-lavcev.

Vse informacije dobite pri kadrovski službi ome-njene TOZD.

HMELJAR

1975/2

PRILOGA HMELJARJA

Hmeljar izdaja delavski svet kombinata »Hmezad« Zalec — Ureja uredniški odbor: Anton Gubensek, dipl. kmet. inž. — predsednik, in člani: Jože Rojnik, kmet, Janja Košir, dipl. tehnolog, Janez Luževič, dipl. kmet. inženir Bogdan Pugelj, dipl. kmet. inž., Vinco Strašek, pravnik, in Miljeva Kač, dipl. kmet. inž. — urednica strokovne priloge. Glavni in odgovorni urednik inž. Vili Vybihal. — Uredništvo je v kombinatu »Hmezad« v Zalcu, Ulica žalskega tabo- ra 1 — Glasilo izhaja enkrat na mesec v 5.000 izvodih. — Letna naročnina 36 din. — Tisk in klišeeji AERO, kemična, grafična in papirna industrija Celje. — Po mnenju Sekretariata za informacije pri Izvršnem svetu Skupščine SR Slovenije, št. 421-1/72 z dne 18. 2. 1974 je Hmeljar prost davka od prometa proizvodov.

KDAJ OBREZUJEMO A — SORTE

Milan VERONEK, ing. agr.

UDK 633.819:631.5

Kljub temu, da naše nove sorte hmelja na videz že prav dobro poznamo, ne moremo z gotovostjo določiti agrotehničnih ukrepov, ob katerih bi sorte lastnosti glede pridelka in kakovosti popolnoma izkoristili. Pri savinjskem goldingu je proces spoznavanja in prilagojevanja agrotehnik še danes v izpopolnjevanju. Presenečenja v pozitivnem ali negativnem smislu pa tudi niso redka. Iz tega je sklepati, da bo kljub modernejšim pri-

lovanja in večje sposobnosti, ki jih s sedanjo tehnologijo nismo izkoristili. S poizkusi in opazovanji ugotavljamo in beležimo vse spremembe, poskušamo pa tudi potrditi teoretična predvidevanja. Končni rezultat bi naj bil, da bi lahko v povprečnih vremenskih razmerah pri novih sortah dosegali zanesljive pridelke, ob vnaprej določenih agrotehničnih ukrepih.

Eden od ukrepov, ki lahko bistveno vpliva na količino in kakovost pridelka, je čas rezi. Pri savinjskem goldingu so pridelki navadno zanesljivejši, če ga pozno obrežemo, A — sorte pa na čas rezi reagirajo nekoliko drugače. Kadar govorimo o zgodnji ali pozni rezi, mislimo pri tem na čas za rez savinjskega goldinga. Pri sortah skušamo ugotoviti najprimernejšo rez s poizkusi, sočasno pa potrditi zakonitost, da čim poznejša je sorta, tem prej jo smemo obrezati, seveda v kolikor le-ta velja tudi za hmelj.

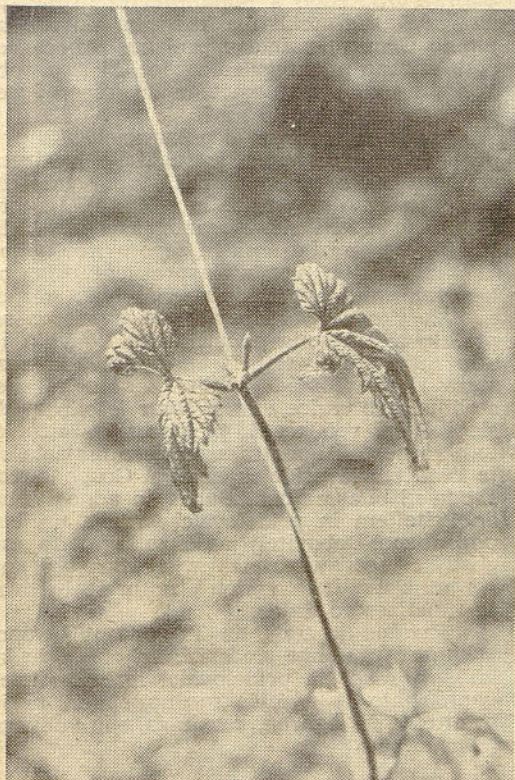
Prvi poizkus različnega časa rezi v proizvodnem nasadu sort smo opravili leta 1972. Najprej smo preizkusili ekstremen čas rezi (z ozirom na savinjski golding) pri sorti apolon in aurora. Zgodnjo rez smo opravili 15. marca, pozno pa 25. aprila. V letih 1973 in 1974 smo poizkus ponovili, interval pa skrajšali. V letu 1973 smo obrezovali 4. in 19. aprila, v letu 1974 pa smo opravili zgodnjo rez pri atlasu 25. 3., pri ahilu 6. 4., pri apolonu 28. 3. in pri aurori 1. 4., pozno pa pri vseh: 18. 4. 1974. Rezultati so razvidni iz naslednje razpredelnice.

Relativna količina pri zgodnji in pozni rezi A-sort v letih 1972—1974.

Leto	Atlas		Ahil		Apolon		Aurora	
	zgodnja	pozna	zgodnja	pozna	zgodnja	pozna	zgodnja	pozna
1972					124	100	142	100
1973					104	100	150	100
1974	146	100	107	100	129	100	124	100

Iz rezultatov je razvidno, da sta sorti apolon in aurora v treh letih dali večji pridelek, če smo jih prej obrezali. V letu 1973 je bil pridelek pri zgodnji rezi pri apolonu neznatno, večji prav tako pri ahilu v letu 1974. Pri tem je pomembno, da zgodnja rez ni dala nikoli manjšega pridelka. Izrazito več je pridelka pri zgodnji rezi pri atlasu in aurori. Delno se kaže tudi to v boljši kvaliteti predvsem v količini humulona.

Z ozirom na dokaj spremenjene vremenske prilike, posebno leta 1973 in 1974 (večja odstopanja od dolgoletnih povprečij) in kratko dobo preizkušanja ni mogoče na osnovi dobljenih rezultatov določiti najprimernejši čas rezi z gotovostjo pa lahko potrdimo naša prejšnja navodila, da smemo obrezovati nove sorte pred savinjskim goldingom. Vendar moramo takoj pripomniti, da s prezgodnjo rezjo ne smemo pretiravati, ker si s tem

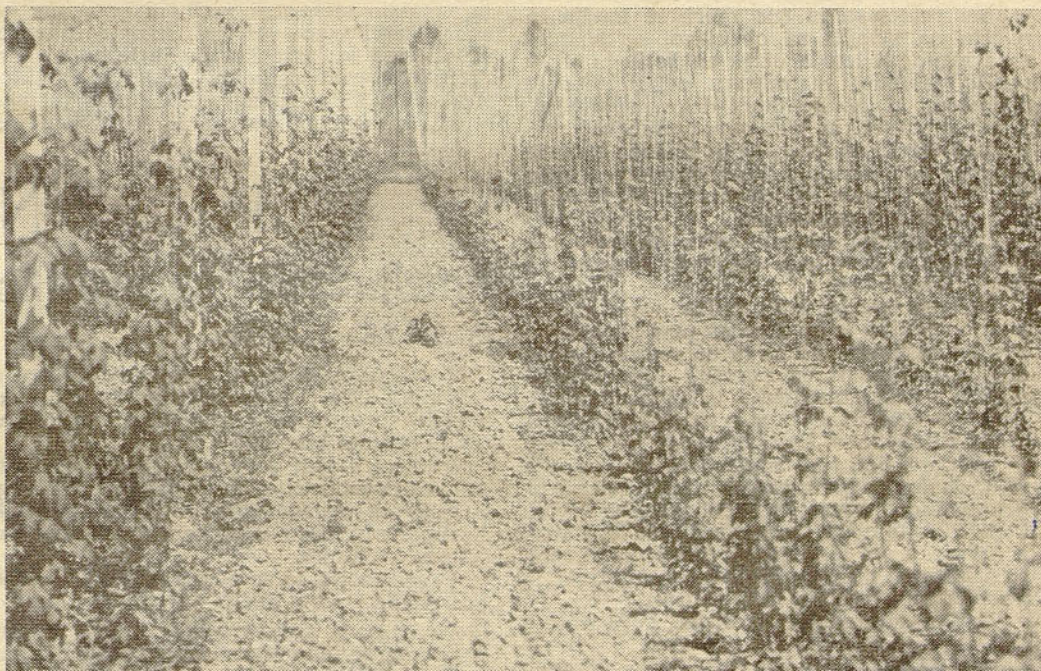

Toča je mlade rastline občutno poškodovala

jemom proces spoznavanja novih sort zahteval več časa.

Spremembe pri pridelovanju hmelja, ki jih zaznavamo iz leta v leto so delno odraz spremenjene tehnologije. V glavnem pa je pridelek pri določeni tehnologiji odraz vremenskih prilik, ki so si sicer iz leta v leto navidez podobne, za hmelj pa lahko bistveno različne. Koliko vplivajo vremenske prilike pred in po vegetaciji na pridelek hmelja pri nas nismo zasledovali, skušamo pa povezati vreme v času vegetacije s pridelkom. Tako vpliv negativnih vremenskih in talnih razmer, v kolikor nam to uspe, dopolnjujemo s preizkušeni in ustreznimi agrotehničnimi ukrepi.

Način pridelovanja novih sort se precej zgleduje in opira na tehnologijo savinjskega goldinga, ki pa se po svojih lastnostih od njih bistveno razlikuje. Lahko pa, da imajo nove sorte drugačne zahteve v načinu pridel-

Rastline, ki smo jih pozno rezali so ostale šibkejše do konca vegetacije

večamo možnosti infekcije štorov s peronosporo zaradi počasnejše rasti poganjkov. Iz tega sledi, da bi bil vrstni red oziroma čas rezi sort naslednji: najprej bi obrezovali sorti atlas in aurora, nato apolon, ahil pa tik pred savinjskim goldingom ali sočasno z njim. Ponovno poudarjamo, da je treba pri času rezi upoštevati, da je pri zgodnejši rezi večja možnost okužbe štorov s peronosporo. Obenem je več možnosti, da iz štora poženejo oboleli poganjki — kuštravci. Če je vreme v tem času hladno, hmelj vegetira in po-

ganjki skoraj ne rastejo. Raste pa z njimi vred micelij in poganjek postane kuštrav. Če pa je vreme ugodno in poganjki hitro rastejo, prerastejo micelij peronospore in so zdravi in krepki. Prav tako je v tem času največ možnosti, da se štor okuži s peronosporo. Štor je odprt in se lahko na prerezanem mestu okuži direktno s strosi. Okužba pa se lahko izvrši tudi skozi poganjek. Micelij ima to sposobnost, da lahko raste ca. 15 cm po poganjku navzdol v štor. Zato v

tem času ne kaže zanemarjati prvega škropljenja. To škropljenje lahko izvedemo takoj, ko hmelj obrežemo in ko so poganjki veliki le nekaj centimetrov. S tem škropljenjem predvsem preprečujemo okužbo štora.

Ko se odločamo za začetek rezi, moramo poleg sorte upoštevati tudi nahajališče, lego, zemljišče, starost in dosedaj nabrane izkušnje. Z upoštevanjem teh dejstev in omenjenih navodil se odločimo po lastni presoji za čas rezi.

Polipropilenska stabilizirana vrvica v hmeljiščih

Tone WAGNER, mgr. agr. in
Milan VERONEK, kmet. inž.

UDK 633.819:631.5

(Referat s posvetovanja Društva plastičarja v Zagrebu 13. 2. 1975 na temo Kmetijstvo in plastične mase).

Hmelj je rastlina ovijalka. V Jugoslaviji ga pridelujemo v dveh proizvodnih rajonih, od tega ga je v Sloveniji nad 2.500 ha površin. V prirodi se divje rastoče rastline (divji hmelj), ovijajo in iščejo oporo po grmovju in drevju, pri gojenju pa mu moramo zagotoviti oporo vsako leto na novo. Opora mora biti trdna in stabilna.

V Sloveniji je bila dolgo časa opora hmelju, po kateri se rastline oziroma trte hmelja ovijajo — hmeljevka. To je 7 m dolga in 8–10 cm debela palica običajno iz smrekovega lesa. To je potrebno vsako leto na novo postaviti v hmeljišče, v jeseni pa pospraviti, kar zahteva veliko moške delovne sile. Hmeljeve se na manjših hmeljiščih uporabljajo še danes, iz leta v leto pa jih je manj, ker jih nadomestujejo primernejše žične konstrukcije. V letu 1958 je bilo v Sloveniji le 12 % hmelja na žičnicah, leta 1969 pa že preko 80 %. Danes imamo na hmeljevkah manj kot 10 % hmeljišč.

V nasadih hmelja, kjer so žičnice, se uporabljajo različni materiali za oporo rastlini. V hmeljarskih deželah se poslužujejo različnih žic in vrvic. Dobro desetletje nazaj so uporabljali večinoma vrvce iz prirodnih vlaken (sisal, konoplja), z razvojem in razširjenosti plastičnih mas pa so začele sintetične vrvce izpodrivati vrvce iz prirodnih vlaken, kot tudi žico. O dinamiki tega procesa je v glavnem odločala cena oziroma nižji strošek za oporo, boljša kvaliteta, večja primernost in lažje delo. Tudi preskrba s sintetično vrvico je bolj zanesljiva od vrvic iz prirodnih vlaken oziroma žice.

V Sloveniji smo do leta 1968, ko smo začeli s preizkusom polipropilen vrvic za oporo hmelju na žičnicah izključno uporabljali vlečeno žico 1–1,4 mm. Čeprav je predstavljala in še predstavlja standardno oporo, je v hmeljski proizvodnji vedno bila prisotna želja po zamenjavi žice z vrvico. Žica je težka in manj primerna za delo. Ostanki motijo proces pridelovanja (ne zgori, se navija in nabira na strojih za obdelavo, se pomeša med krmo, povzroča ožige na listih in trtah mlade rastline) in zahteva odstranjevanje ostankov, ki je dodatno delo in strošek. Kljub temu, da je bilo opravljenih več preizkusov vrvic in prirodnih vlaken, katerih večina v naši humidni klimi za oporo hmelju ni bila primerna, ali pa dražja od žice, ni bilo pozitivnih rezultatov.

Impregnacija cenjenih vrvic iz prirodnih vlaken je te prav tako napravila ekonomsko manj interesantno.

Začetek uvedbe polipropilen vrvic v SRS je leto 1968, ko je bil izveden prvi proizvodni poskus na površini 2 ha in en preizkus vrvic različnih trdnosti na površini 1 ha. Tipalni poskus z nekaj rastlinami je bil sicer opravljen leta 1967 in sicer z vrvico Noirfil francoske firme Saint Feres Paris. Z isto vrvico je bil opravljen tudi proizvodni poskus leta 1968, dočim je bil preizkus tipov vrvic različne trdnosti opravljen s polipropilen vrvico Demafil italijanske firme Emilio de Magistris iz Milana. Le-ta je nudila vrvico po nižji ceni, širši izbor in hitrejšo dobavo, zaradi česar je pozneje tudi osvojila naše tržišče.

Inštitut za hmeljarstvo Zalec, ki je v okvi-

ru svojega programa delal na problemu direktne opore hmelju, je s svojim sodelovanjem in rezultati, dobljenimi s poskusi, sestavljal zahteve in potrebe hmeljske proizvodnje in izdelal standarde o kvaliteti opore, katerim je moral zadostiti uporabljen material.

Od opore za hmelj se zahteva, da se rastline oprijemljejo in ovijajo po njej, da ne povzroča niti mehaničnih, niti kemičnih poškodb, da ne zgublja na trdnosti in ne popušča s staranjem, da vzdrži breme rastlin, da je primerna za delo in da čim manj moti proces pridelovanja.

Vrvica polipropilen je izpolnila te pogoje skoraj v celoti in pokazala nekatere pred-

Polipropilenska stabilizirana vrvica za hmelj

nosti pred žico in sicer: ne povzroča ožigov, zaradi male specifične teže je lahka za transport, skladiščenje in delo, v žičnicah, čez katere tečejo električni vodi, ni potrebna posebna zaščita kot pri žici, rezanje ostankov hmeljevine je lažje kot če je le ta na žici, zgori brez trdih ostankov, lahko se direktno fiksira na žično konstrukcijo, ni agresivna, stroški za hektar nasada pa so nižji za ca.

350 din, kar predstavlja na površini 2.000 ha lep znesek v skladih pridelovalcev hmelja. Slaba stran vrvic je, da je delo v vetrovnem vremenu v kolikor ne gre izključno za ročno napeljavo, onemogočeno, kar pa ne predstavlja resnejše ovire z ozirom na to, ker se poskuša strojna napeljava. Iz navedenega je razumljivo, da se je uporaba vrvic polipropilen kot opora hmeljne rastline hitro razširila, saj je poleg navedenih prednosti tudi cenejša od žice. V letu 1969 tj. samo eno leto po proizvodnem poskusu je bilo v Sloveniji že 600 ha hmeljišč z vrvico, v letu 1970 pa že 1.200 ha. Za leto 1975 se računa, da bodo stabilizirano vrvico polipropilen uporabili skoraj v vseh hmeljiščih in tako nadomestili ca. 600–700 ton žice.

Danes uporabljamo stabilizirano polipropilen vrvico za hmelj iz domače proizvodnje. Skoraj vzporedno s ponudniki iz tujine, je leta 1969 tudi tekstilna tovarna Motvoz in platno Grosuplje dala v preizkus vzorce ne-stabilizirane polipropilen vrvic, ki se ni obnesla, saj se je trdnost le-te do konca vegetacije zmanjšala celo za 70 %.

Omenjena tovarna je pokazala veliko pripravljenost, upoštevala je sugestije Inštituta za hmeljarstvo ter do leta 1971 pripravila ustrezno kvaliteto vrvic in v letu 1972 dobavila že prve količine. Moramo pripomniti, da sta proces preizkušanja in zagotovitev dobre kvalitete nujna, ker v nasprotnem primeru lahko nastane v nasadih hmelja velika gospodarska škoda. Odstopanja od kvalitete so pridelovalci hmelja občutili leta 1971, ko je italijanski dobavitelj iz nepojasnjenih razlogov dostavil med ostalim tudi nekaj ne-stabilizirane vrvic, zaradi česar je bilo kljub slabi letini več kot 10 % rastlin na tleh. S tem so nastali dodatni stroški, zmanjšala se je kvaliteta in pridelek hmelja. Gospodarska škoda ni bila majhna. Danes so odnosi med dobaviteljem in pridelovalci hmelja urejeni pogodbeno. Dobavitelj jamči za kvaliteto, vse pošiljke so atestirane, v proizvodnji pa spremlja kvaliteto vrvic v polju še Inštitut za hmeljarstvo Zalec.

Pohvalno je tudi, da TT Grosuplje upošteva vse predloge glede izbora vrvic in izboljšav, tako da pridelovalci hmelja danes uporabljajo najcenejšo možno oporo, ki je kvalitetna in sigurna, kar je za njih velikega pomena.

PRIZNAVANJE

hmeljnih matičnih rastlin v skladu z novim zakonom

Dragica KRALJ, mg. agr.

Z zakonom, ki je bil spremenjen z dne 6. decembra 1974 (Ur. list SRS št. 36-423/74) so nastale spremembe v pogojih za pridelovanje in promet hmeljnih sadik.

V zvezi s tem zakonom opozarjamo vse delovne organizacije, da se naj ponovno registrirajo za pridelovanje sadik pri Republiškem sekretariatu za kmetijstvo, gospodarstvo in prehrano.

Organizacija, ki se odloči za PRIDELOVANJE sadik, mora imeti:

— ustrezne agroekološke pogoje za pridelovanje sadik (vsaka organizacija, ki prideluje hmelj, ima ustrezne agroekološke pogoje);

— zagotovljen izhodiščni razmnoževalni material (akt o priznanju matičnih nasadov, izdal vam ga bo Inštitut za hmeljarstvo);

— ustrezne prostore in opremo za pridelovanje sadik;

— za pridelovanje sadik odgovornega delavca, ki je kmetijski strokovnjak z visoko ali višjo izobrazbo ali srednjo izobrazbo;

— zagotovljeno strokovno kontrolo nad pridelovanjem sadik.

Možno je tudi pridelovanje sadik v kooperaciji, pri tem pa mora delovna organizacija še predložiti:

- imena kooperantov;
- izjavo, da ima s kooperanti sklenjeno dolgoročno pogodbo;
- izjavo, da jim bo zagotovila strokovno kontrolo;
- dokazilo o usposobljenosti kooperantov za to pridelovanje (hmeljarska šola, zadostujejo tudi večletne izkušnje v pridelovanju hmelja).

Če je delovna organizacija registrirana za pridelovanje sadik, se lahko odloči tudi za odbiranje novih matičnih nasadov. Če ni registrirana za pridelovanje in želi odbirati v novih matičnih nasadih lahko odbira le kot kooperant neke druge že registrirane organizacije za pridelovanje sadik.

Organizacija, ki želi odbirati mora izpolnjevati naslednje pogoje:

- da je registrirana za pridelovanje sadik;
- da ima za selekcijsko delo strokovnjaka z visoko ali višjo izobrazbo s 5-letno prakso z ustreznim znanjem varstva rastlin;
- da si je zagotovila strokovno kontrolo nad odbiranjem pri pooblašeni organizaciji združenega dela;
- če želi odbirati, mora to dejavnost prijaviti pooblašeni organizaciji do 30. aprila;
- da ima hmeljišča stara 2—10 let.
- Delovna organizacija je dolžna prijaviti na občinsko skupščino matična hmeljišča, iz katerih želi nabirati sadike. Občinska skupščina pooblasti zdravstveno službo, da pregleda te nasade na zdravstveno stanje.

Strokovnjak, ki je odgovoren za pridelovanje sadik, je dolžan voditi **EVIDENCO O PRIDELOVANJU IN PRODAJI PRIDELANIH SADIK**, ki mora vsebovati naslednje podatke:

- naslov pridelovalca,
- ime nasada (katastrska številka, označba parcele, kraj),
- sorta,
- izvor sadik (številka deklaracije, če pa so sadike iz lastnega hmeljišča, pa številka potrdila o potrditvi matičnega hmeljišča in ime hmeljišča),
- število pridelanih sadik,
- datum prodaje ali odpreme,
- številka in datum deklaracije.

Potrjen matični nasad je sposoben za pridelovanje sadik do starosti nasada 10 let. Če med tem časom pride do sprememb in nasad ne izpolnjuje predpisanih pogojev, je pridelovalec dolžan to sporočiti pooblašeni organizaciji, ki ugotovi dejansko stanje in nasad črta iz registra.

Strokovnjak, ki je zadolžen za odbiranje (selekcionista) je dolžan voditi evidenco o odbranih in potrjenih matičnih rastlinah: v **MATICNI KNJIGI**, ki mora biti oštevilčena in potrjena od OZD, ki vodi strokovno kontrolo nad odbiro. Matične knjige vsebujejo:

- ime in sedež pridelovalca,
- označbo nasada, površino in število rastlin,
- ime sorte,
- stopnjo selekcije,
- leto in razdalja sajenja,
- leto začetka odbiranja,
- ocene posameznih matičnih nasadov,
- merilo za ocenjevanje,
- ime selekcionista v OZD, ki odbira matične rastline,
- ime pooblašene organizacije, ki opravlja strokovno kontrolo nad odbiranjem in je potrdila matično hmeljišče.

Ko pooblašena organizacija izda potrdilo o potrditvi matičnega nasada prenese selekcionista zaključne ocene v **REGISTER MATICNIH NASADOV**. Register vodi odgovorna oseba za pridelovanje sadik.

METODA ZA ODBIRANJE IN POTRJEVANJE MATICNIH HMELJNIH RASTLIN

Pri odbiranju in priznavanju matičnih hmeljnih rastlin oziroma hmeljišč se uporablja negativna množična selekcija.

Selekcionista pooblašene organizacije za opravljanje strokovne kontrole nad odbiranjem in priznavanjem matičnih hmeljnih rastlin in za selekcijsko delo odgovoren strokovnjak organizacije združenega dela, ki želi odbirati matične hmeljne rastline, pregledata hmeljišče dvakrat v vegetacijski dobi, in sicer prvič v juniju, drugič v juliju.

Prvi pregled v juniju, nastopa v času, ko so rastline presegle polovico opore. Pri tem pregledu ugotovita odgovorni osebi izenačenost in zdravstveno stanje hmeljišča ter ugotovita, če je primerno za nadaljnjo odbiro.

Izenačenost hmeljišča je ocenjeno s 3, če so rastline krepke in izenačene rasti in je primerno za nadaljnjo odbiro. Če je velika večina rastlin krepke in izenačene rasti, je hmeljišče še primerno in je ocenjeno z 2, pri večji neizenačenosti je hmeljišče neprimerno za nadaljnjo odbiro in je ocenjeno z 1.

Zdravstveno stanje hmeljišča je ocenjeno s 3, v primeru če so rastline zdrave, brez znakov obolenj po peronospori (Pseudoperonospora humuli) in viroзах in je primerno za odbiro. Če je v hmeljišču tu in tam nekaj znakov obolenj po peronospori in je do 0,3 % rastlin z degenerativnimi ali viroznimi pojavi je hmeljišče primerno in ocenjeno z 2, pri močnejšem obolenju je neprimerno za nadaljnjo odbiro in je ocenjeno z 1.

Drugi pregled v juliju, nastopa v času, ko so rastline že formirane in oblikujejo storžke. Hmeljišče je lahko v odbiri, če iz-

Sortna čistost je zadovoljiva in je hmeljišče lahko potrjeno kot matično, če v starem nasadu ni več kot 0,1 % tujih sort in drugih primesi, v drugoletniku pa 0,5 %.

Odstotek pozitivnih rastlin ne sme biti nižji od 90 %, da je hmeljišče lahko potrjeno.

Pozitivne rastline so tiste, ki so dobro razvite in zdrave, imajo močno trto, iz katere je možno pripraviti sadike, ki ustrezajo predpisanim normam.

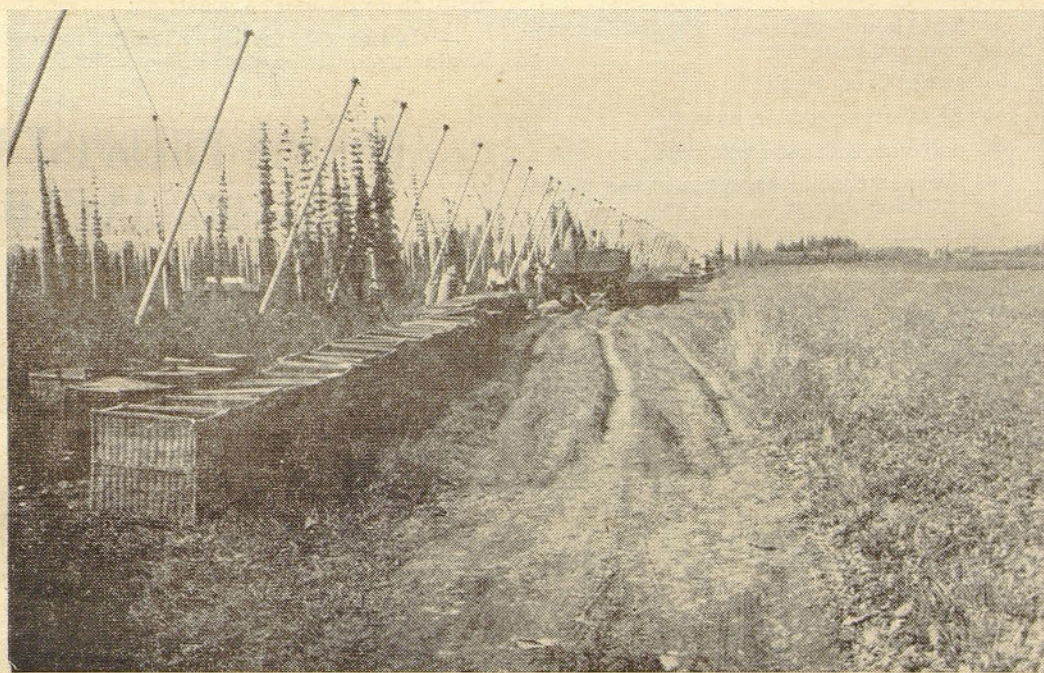
Hmeljišče je potrjeno, če po dveh letih odbire izpolnjuje predpisane pogoje, da je zdravstveno primerno ali še primerno, da odstotek pozitivnih rastlin ni nižji kot 90 % in če tujih sort ter drugih primesi ni več kot 0,1 % v starih nasadih in v drugoletnikih 0,5 %. Pooblašena organizacija prizna takšno hmeljišče kot matično za dobo do 10 let trajanja nasada, ter izda potrdilo o priznanju matičnega hmeljišča.

Drugoletna hmeljišča sme pooblašena organizacija potrditi v primeru intenzivnega razmnoževanja sorte le, če izda republiški sekretariat za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za to posebno dovoljenje.

STROKOVNO KONTROLO NAD PRIDELOVANJEM HMELJNIH SADIK

lahko opravlja organizacija združenega dela, ki je registrirana za pridelovanje sadik ali druga organizacija, če izpolnjuje predpisane pogoje:

- imeti mora strokovnjaka z višjo ali višjo izobrazbo z izkušnjami v pridelovanju hmeljnih sadik, ki ne sme biti istočasno odgovoren za pridelovanje,

Odbrana zdrava sadika je pogoj za velike pridelke

polnjuje predpisane pogoje za prvi pregled in da je odgovoren strokovnjak za selekcijo hmeljišč OZD, ki se je odločila za odbiranje matičnih rastlin, izvedel negativno selekcijo v času, ko so znaki za determinacijo najbolj tipični. Vsako rastlino, ki ni sortna ali ima znake deformacij, mora uničiti s herbicidom (2, 4, 5-T) v juliju, pred drugim pregledom.

Odgovorni osebi ugotovita pri drugem pregledu zdravstveno stanje, sortno čistost in odstotek pozitivnih rastlin.

Zdravstveno stanje hmeljišča je ocenjeno s 3, če so rastline brez znakov obolenja, takšno hmeljišče je primerno za potrditev. Če imajo rastline tu in tam nekaj znakov peronospore je hmeljišče ocenjeno z 2 in je še primerno za potrditev. V hmeljišču ne sme biti nobena rastlina ovenela od bolezni Verticillium sp. Hmeljišče z močnejšimi znaki obolenj je neprimerno za potrditev in je ocenjeno z 1.

- registrirati se mora na Republiškem sekretariatu za kmetijstvo, ki izda odločbo.

Strokovna kontrola se opravlja z obveznimi pregledi potrjenih matičnih nasadov za pridelovanje izhodiščnega razmnoževalnega materiala. Potrjeni matični nasadi morajo biti pregledani v dobi, ko so na njih najbolj vidne lastnosti, zaradi katerih so bile potrjene kot matične. Pregled se opravlja v navzočnosti pridelovalca. Če strokovna služba ugotovi v nasadu tujo sorto ali karantensko bolezen, odredi pridelovalcu, da jih odstrani. Te ugotovitve mora vnesti v zapisnik. Dati mora strokovna navodila, ki jih je proizvajalec dolžan izvršiti.

Strokovna kontrola nad pridelovanjem hmeljnih sadik je dolžna ugotoviti:

- poreklo izhodiščnega materiala,

- avtentičnost in čistost sorte,
- stanje in splošen videz vegetativnega razvoja,
- agrotehnične ukrepe,
- zdravstveno stanje.

Sočasno mora voditi EVIDENCO PRIJAV ZA KONTROLO nad pridelovanjem sadik, sestaviti ZAPISNIK o strokovni kontroli v dveh izvodih, enega vroči pridelovalcu, drugega obdrži, izdati POTRDILO O SORTNI ČISTOSTI, voditi EVIDENCO O IZDANIH POTRDILOH. En izvod mora poslati za kmetijsko inšpekcijo pristojnemu občinskemu organu do 31. decembra.

STROKOVNO KONTROLO NAD ODBIRANJEM

lahko opravlja organizacija združenega dela, če ima:

- kmetijskega strokovnjaka z visoko izobrazbo in z večletnimi delovnimi izkušnjami v selekciji,
 - kmetijskega strokovnjaka z visoko izobrazbo, ki je usmerjen za varstvo rastlin,
 - laboratorij z ustrežno opremo za ugotavljanje rastlinskih bolezni in škodljivcev.
- Organizacija, ki želi opravljati strokovno kontrolo nad odbiranjem, se mora prijaviti Republišnemu sekretariatu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki organizacijo pooblasti za to delo.
- Strokovna kontrola nad odbiranjem matičnih hmeljišč se opravlja z obveznimi pregledi rastlin v matičnih hmeljiščih. Ta kontrola je dolžna ugotoviti:
- primernost hmeljišča za odbiro matičnih rastlin,
 - poreklo uporabljenega izhodiščnega razmnoževalnega materiala,
 - avtentičnost in čistost sorte,
 - zdravstveno stanje nasada,
 - ustrezno rodnost glede na sorto,
 - pravočasnost in sprotost vpisa podatkov v matične knjige.

Pooblaščen organizacija pregleda dvakrat letno prijavljena hmeljišča, v prvem obdobju vegetacijskega razvoja, ko so najbolj izraziti znaki sorte in v drugem, ko je izražena enakomernost in splošen videz sadik. Pregled se opravlja v navzočnosti pridelovalca.

O strokovni kontroli nad odbiranjem matičnih hmeljišč se vsako leto vpišejo v matično knjigo ugotovitve kontrole in priporočila. Matično knjigo mora pooblaščen organizacija, ki opravlja strokovno kontrolo nad odbiranjem matičnih rastlin, oštevilčiti in potrditi.

Po poteku dobe, ki je določena za odbiranje na podlagi opravljenih pregledov in evidence v registru, izda pooblaščen organizacija POTRDILO O POTRDILOVI matičnega nasada v dveh izvodih. Enega vroči pridelovalcu, drugega obdrži zase. Dolžna je voditi EVIDENCO O IZDANIH POTRDILOH.

Če proizvajalec sporoči, da že potrjeno hmeljišče ne ustreza dejanskemu stanju, mora strokovna kontrola nad odbiranjem matičnih hmeljišč prenesti dejansko stanje in nasad črtati iz registra.

V zaključku želimo obnoviti bistvene spremembe in predpise:

— Matična hmeljišča odbira selekcionist delovne organizacije, ki je registrirana za pridelovanje sadik in je prijavila hmeljišče za odbiro. Priglasijo jih pooblaščen organizaciji za strokovno kontrolo nad odbiro. Organizacija, ki prideluje sadike pa ne more odbirati, če nima strokovnjaka z visoko ali višjo izobrazbo (selekcionista).

— Pooblaščen organizacija za strokovno kontrolo nad odbiro izda potrdilo o potrditvi matičnega nasada takrat, ko hmeljišče izpolnjuje predpisane pogoje, vendar traja odbira najmanj 2 leti. Izdano potrdilo velja do 10

let trajanja nasada, če se med tem pogoji, zaradi katerih je bilo hmeljišče priznано, ne spremenijo.

— Pooblaščen organizacija sme potrditi drugoletno hmeljišče sorte, ki se intenzivno razmnožuje, le če izda sekretariat posebno dovoljenje.

— Pridelovalec sadik je dolžan prijaviti hmeljišča, v katerih želi nabirati sadike strokovni kontroli nad pridelovanjem sadik, istočasno pa za kmetijsko inšpekcijo pristojnemu občinskemu organu.

— Organizacije združenega dela, ki žele pridelovati hmeljne sadike, ki žele opravljati strokovno kontrolo nad pridelovanjem sadik in ki ji žele opravljati strokovno kontrolo nad odbiro sadik, se morajo prijaviti do 13. marca na Republiški sekretariat za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

— Vse evidence, zapisniki, matične knjige in registri morajo biti pripravljeni do 30. junija.

— V vlogi za vpis v register pridelovalcev in dodelovalcev kmetijskih sadik mora OZD priglasiti:

- ime in sedež svoje organizacije,
- imena individualnih pridelovalcev sadik, ki pridelujejo sadike v kooperaciji z organizacijo združenega dela,
- vrsto sadik: sadike ali ukoreninjenice,
- ime in sedež organizacije združenega dela, ki bo opravljala strokovno kontrolo nad pridelovanjem sadik, če pa ima OZD lastno strokovno kontrolo, mora v vlogi posebej navesti.
- Ob priglasitvi mora OZD predložiti dokaz, da izpolnjuje pogoje v smislu 8. oziroma 9. člena pravilnika, zlasti pa:
- da ima zagotovljen izhodiščni razmnoževalni material od potrjenih matičnih rast-

lin. Za to potrebuje akt o priznanju od Inštituta za hmeljarstvo,

— da ima za pridelovanje sadik odgovornega delavca, ki izpolnjuje predpisane pogoje. V vlogi mora navesti ime in priimek, strokovno izobrazbo in prakso za to delo odgovornega strokovnjaka,

— če ima zagotovljeno lastno strokovno kontrolo, mora v vlogi navesti ime in priimek, strokovno izobrazbo in prakso strokovnjaka, ki bo opravljal to kontrolo. Istočasno pa se mora OZD s posebno vlogo prijaviti pri RSKG za pooblastitev OZD za opravljanje strokovne kontrole nad pridelovanjem sadik,

— če ima OZD zagotovljeno kontrolo druge organizacije, mora v vlogi priložiti izjavo te OZD ali prepis pogodbe, ki jo ima s to OZD sklenjeno.

— V vlogi za pooblastitev OZD za opravljanje strokovne kontrole nad pridelovanjem hmeljnih sadik mora OZD navesti:

- za katero področje se prijavlja (hmeljarstvo),
- ime in priimek strokovnjaka, strokovno izobrazbo in delovne izkušnje. Strokovnjak, ki opravlja strokovno kontrolo ne sme biti odgovoren tudi za pridelovanje sadik,
- vse vloge je treba kolkovati z 2,00 in in 8,00 din.

Literatura:

- Uradni list SRS 36-423/74.
- Navodila RSKGP za registracijo pridelovanja sadik (1975).
- RSKGP — odbiranje matičnih rastlin za sadjarstvo, vinogradništvo in hmeljarstvo (1975).
- IH — metoda za odbiranje in potrjevanje matičnih hmeljnih rastlin (1975).

KAKŠNE PREDPISE IMAJO NA BAVARSKEM ZA ZATIRANJE OVELOSTI NA HMELJU

V decembrski številki Hmeljarjeve Priloge ste se v sestavki prof. Dolinarjeve poučili, kako nevarna utegne postati za hmelj bolezen, ki jo povzroča glivica verticilij. Lani smo namreč tudi pri nas našli nekaj 10 rastlin, oziroma hmeljnih trt, ki so zaradi verticilija ovele in se posušile in nekajkrat toliko hmeljnih rastlin z odebelenimi trtami in nagubano skorjo. Tudi te rastline so obolele za verticilijo. Niso pa se posušile in so na pogled normalno rodile. Z odebeleno trto — nadomestile so od verticilija zamašene cevi, po katerih se pretaka voda z novimi — so se uspešno zoperstavile tej nevarni bolezni.

Verticilij na hmelju je bil pri nas ugotovljen že v letu 1958: na eni rastlini sorte savinjski golding v hmeljišču v Strmchu. Vendar tedaj kljub pazljivemu opazovanju nismo mogli ugotoviti širjenja te nevarne bolezni: obolela in posušila se je samo ena rastlina.

Upajmo, da tudi tokrat ne bo hudo in da je sorazmerno velik pojav te nevarne bolezni v letu 1974 posledica za razvoj verticilija zelo ugodnega vremena, ter da bodo naslednja leta verticilija manj naklonjena.

Vendar se moramo pripraviti: skrbno opazovati in javljati na Inštitut za hmeljarstvo vse sumljive pojave in predvideti in izvajati potrebne ukrepe, da bomo lahko, če bo potrebno hitro ukrepali, da se ta nevarna bolezen ne bo mogla razširiti po hmeljiščih.

Uvelost na hmelju je težak problem v angleškem in nemškem hmeljarstvu. V obeh državah pa tudi v Belgiji so izdali odredbo o obveznem zatiranju verticilija na hmelju. Da boste lažje spoznali kako ukrepajo drugod, vas bomo na kratko seznanili z odredbo o uničevanju uvelosti na hmelju, ki jo je izdalo Bavarsko ministrstvo za prehrano, kmetijstvo in gozdarstvo.

V Hallertauu so odkrili verticilij na hmelju 1952. in 1953. leta. V prvih desetih letih je uničil pridelek na 160 ha, leta 1973 pa že petkrat toliko. Uredbo o zatiranju verticilija na hmelju je izdalo Deželno ministrstvo 1956. leta v decembru na osnovi zakona o varstvu rastlin in zakona o zaščiti sort in sadilnega materiala, z namenom, da bi preprečili širjenje te nevarne bolezni, kolikor se le da. Z uredbami so skušali zagotoviti, da bodo koristne ukrepe resnično izvajali vsi pridelovalci in da se bodo tako zaščitili interesi hmeljarstva in hmeljarjev.

Uredba obsega 15 paragrafov. Prvi paragraf zavezuje uživalca hmeljišča, da takoj pisмено ali zapisniško obvesti občinski urad, čim opazi na hmelju verticilij ali sumljive simptome na rastlinah. V prijavi je treba natančno označiti nasad in navesti število sumljivih rastlin. Prav tako kot uživalec hmeljišča, v katerem so sumljive rastline, pa je dolžan prijaviti pojav verticilija tudi hmeljar, katerega hmeljišče neposredno meji na obolelega, če sumi, da sosed ni opravil svoje dolžnosti. Odredba obvezuje tudi pospeševalce, da pri svojem delu skrbneje opazujejo hmelj in če spoznajo v nasadu verticilij ali opazijo sumljive rastline, takoj o tem obveste področno občino. Kjerkoli se pojavi verticilij, morajo osebe, ki delajo v hmeljiščih postati pozorne na sleherne spremembe, ki se v hmeljiščih dogajajo.

Občina je dolžna, takoj sprejeto prijavo opremiti z natančnimi podatki, javiti o pojavu bolezni na okraj oziroma na Zavod za pospeševanje hmeljarstva v Wolnzachu in dokazljivo obvestiti občinskega pospeševalca. Postaja za hmeljarstvo v Wolnzachu mora takoj podvzeti vse potrebno, da ugotovi, če gre v prijavljenem primeru res za verticilij.

Drugi paragraf daje uradnim osebam iz hmeljarskega zavoda pravico, da v vsakem času lahko vstopijo v obolele in sosednje nasade.

(Se nadaljuje)